

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Čína prostor pro střet civilizací?

Bakalářská práce

Autor: Josef Ležák
Studijní program: B6701 Politologie
Studijní obor: Politologie
Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšička Ph. D.

Hradec Králové, 2016

Zadání bakalářské práce

Zadání bakalářské práce

Autor:	Josef Ležák
Studium:	F12537
Studijní program:	B6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie
Název bakalářské práce:	Čína prostor pro střet civilizací?
Název bakalářské práce AJ:	China Space for Clash of Civilizations?

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce bude zaměřena na aplikaci teorie Samuela Huntingtona o střetu civilizací na Čínskou lidovou republiku. Tento nejlidnatější stát světa je pochopitelně heterogenní oblastí, na níž se střetává velké množství kultur, náboženství i národností. Představuje tak prostor, na němž může docházet ke střetům podmíněným právě různorodostí jednotlivých civilizací. Dle Huntingtonovy teorie představuje Čína třetí plochu pro hned čtyři civilizace konfuciánskou, islámskou, buddhistickou a západní. Pokud je tato teorie pravdivá, mělo by tak docházet k problémům, či konfliktům především mezi těmito zmíněnými okruhy. Nejprve se práce bude zabývat definicemi jednotlivých civilizací, tak jak je popsal Samuel Huntington. Poté se práce pokusí geograficky nastínit, kde se jaké civilizace na území Číny vyskytují. V další části práce budou zkoumány případné konflikty, či nepokoje, které vznikají na třecích plochách jednotlivých civilizací a pokusí se zodpovědět, čím jsou tyto problémy způsobovány. Cílem práce je zodpovědět, zda Huntingtonova teorie pravdivě reflektuje situaci v Čínské lidové republice a zda se skutečně projevují konflikty zapříčiněné rozdílnými civilizacemi obývajícími společné území. Celá práce bude vycházet z hypotézy, že Huntingtonova teorie o střetu civilizací není pravdivá a na základě zkoumání, by se nám mělo podařit tuto hypotézu potvrdit, či vyvrátit.

C.J.W. a Wee, L. 1996. The "Clash" of Civilizations? Or an Emerging "East Asian Modernity"? Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia 11, č. 2, 211-230. Cox, Dan G. 2010. Terrorism, Instability, and Democracy in Asia and Africa. Northeastern University Press. Doyon, Jerome.

2014. The Local Islamic Associations and the Party-State. China Perspectives, č. 4, 45-82.

Huntington, Samuel P. 1996. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. New

York: Simon & Schuster. Silong, Li. 2013. "The Practice of Buddhist Education in Modern China."

Chinese Studies in History 46, č. 3, 59-78. Veselic, Maja. 2011. "Managing Religion in

Contemporary China: the Case of Islam." Rarprave in Gradivo Treasies & Documents 65, 114-137.

Garantující pracoviště:	Katedra politologie, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Stanislav Myšička, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	17.9.2014

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doktoru Stanislavu Myšíčkovi za vedení práce a ochotné poskytnutí cenných rad při konzultacích, které mi po dobu psaní bakalářské práce poskytoval.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 25. 6. 2016

Podpis

Anotace

Josef Ležák. 2016. *Čína prostor pro střet civilizací?*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. Bakalářská práce.

Bakalářská práce bude zaměřena na aplikaci teorie Samuela Huntingtona o střetu civilizací na Čínskou lidovou republiku. Tento nejlidnatější stát světa je pochopitelně heterogenní oblastí, na níž se střetává velké množství kultur, náboženství i národností. Představuje tak prostor, na němž může docházet ke střetům podmíněným právě různorodostí jednotlivých civilizací.

Dle Huntingtonovy teorie představuje Čína třecí plochu pro hned čtyři civilizace konfuciánskou, islámskou, buddhistickou a západní. Pokud je tato teorie pravdivá, mělo by tak docházet k problémům, či konfliktům především mezi těmito zmíněnými okruhy.

Nejprve se práce bude zabývat definicemi jednotlivých civilizací, tak jak je popsal Samuel Huntington. Poté se práce pokusí geograficky nastínit, kde se jaké civilizace na území Číny vyskytují. V další části práce budou zkoumány případné konflikty, či nepokoje, které vznikají na třecích plochách jednotlivých civilizací a pokusí se zodpovědět, čím jsou tyto problémy způsobovány.

Cílem práce je zodpovědět, zda Huntingtonova teorie pravdivě reflektuje situaci v Čínské lidové republice a zda se skutečně projevují konflikty zapříčiněné rozdílnými civilizacemi obývajícími společné území. Celá práce bude vycházet z hypotézy, že Huntingtonova teorie o střetu civilizací není pravdivá a na základě zkoumání, by se nám mělo podařit tuto hypotézu potvrdit, či vyvrátit.

Klíčová slova: Čínská lidová republika, Střet civilizací, Tibet, Sin-ťiang, Hongkong, Macao, islám, buddhismus, Ujgurové, Samuel Huntington

Annotation

Josef Ležák. 2016. *China Space for Clash of Civilizations?*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University Hradec Králové. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor degree thesis will focus on the application of the theory of Samuel Huntington about the clash of civilizations on People's Republic of China. This most populated country is of course a heterogenic area, on which we can find great number of cultures, religions and nationalites. Therefore it presents space on which there is high possibility of clashes based on the heterogeneity of different civilizations.

According to Huntingtons theory China is a friction area for four civilizations, confucian, islamic, buddhistic and western. If this theory is true, there should be problems or conflicts mainly among these groups.

At first this work will deal with definitions of civilizations as described by Samuel Huntington. After that the work will try to geographically outline, where are specific civilizations located on the chinese area. In the next part of the work will examine potential conflicts, or riots, which are happening on the friction areas of individual civilizations and will try to answer by what are these problems caused.

The main aim of this work is to answer if Huntingtons theory is trully reflecting the situation in People's Republic of China and if there are really conflicts showing up, caused by different civilizations living on the same territory. Whole work will be based on hypotesis, that Huntingtons theory about clash of civilizations is not true which we should be able to answer thanks to our research.

Key words: People's Republic of China, Clash of civilizations, Tibet, Xinjiang, Hong Kong, Macao, islam, buddhism, Uyghurs, Samuel Huntington

Obsah

Úvod.....	8
1. Sřet civilizací	13
1.1 Definice civilizace	14
1.2 Vztahy mezi civilizacemi.....	16
1.3 Kategorizace států.....	18
2. Rozštěpená Āínská lidov republika	20
3. Podoba sřetu.....	23
3.1 Konfucinsk vs. Západní civilizace	24
3.1.1 Hongkong.....	24
3.1.2 Macao.....	29
3.2 Konfucinsk vs. Islmsk civilizace	32
3.3 Konfucinsk vs. Budhistick civilizace	42
Závěr	54
Obrazov přiloha.....	61

Úvod

Střet civilizací? (The Clash of Civilizations?) Tak nazval Samuel Phillips Huntington svojí esej otištěnou v roce 1993 v prestižním časopise Foreign Affairs. A jak sám o této práci později píše ve svojí navazující knize Střet civilizací: Boj kultur a proměna světového řádu z roku 1996, „*Dle názoru redaktorů esej v posledních letech vyvolal více diskuzí než kterákoli jiná stať otištěná v tomto časopise od čtyřicátých let.*“ (Huntington 1996: 5) A není se čemu divit. Tento článek společně s navazující knihou představují vcelku odvážný koncept vysvětlující nové uspořádání politického světa. Světa rozděleného podle civilizačních okruhů, které na základě vzájemných interakcí ovlivňují vývoj v období přicházejícím po skončení studené války. Tato myšlenka je o to vyzývavější, uvážíme-li, že dle Huntingtonova názoru bude naprostá většina těchto vzájemných působení nabývat konfliktní povahy. Kniha, jež měla po rekordním počtu ohlasů na původní esej celé pojetí střetu civilizací ještě hlouběji rozpracovat, získala na váze především po 11. září 2001. Tehdy provedené teroristické útoky na věže Světového obchodního centra, sídlo Ministerstva obrany USA (známé spíše pod názvem Pentagon) a v neposlední řadě také pokus o zasažení pro nás neznámého cíle přímo v hlavním městě Washington D. C. (s největší pravděpodobností Bílý dům nebo Kapitol), byly a dodnes jsou dle mnohých jasným důkazem o správnosti Huntingtonovi teorie. „Huntingtonův triumf“ tak například nazývá 11. září 2001 profesor Ervand Abrahamian, nicméně je třeba poznamenat, že tento výrok uvedl nikoli jako doklad správnosti Huntingtonova názoru, ale jako nešťastný výsledek rétoriky amerických mainstreamových médií. (Abrahamian 2003)

Události z roku 2001 a i nadcházející dění (například bombové útoky na Madridské vlaky 2004, Londýnské metro 2005) s největší pravděpodobností do velké míry přispěly k navýšení popularity domněnky o střetávání civilizací. Konkrétně tedy o střetávání takzvané Západní a Islámské civilizace. Teroristické útoky skvěle interpretují Huntingtonovy výroky o „krvavých hranicích islámu“ a reflektují i jeho slova o antagonismu obou táborů. Podporu získal Huntington například i od bývalého ministra

zahraničních věcí Spojených států amerických Henryho Alfreda Kissingera, jehož výrok na přebalu knihy popisuje Střet civilizací jako „jednu z nejdůležitějších knih od konce studené války“. Americký politolog s polským původem Zbigniew Brzezinski zase píše, že „*Střet civilizací je výjimečná kniha: odvážná, provokativní a podnětná. Plodná práce, která převratným způsobem posouvá naše chápání mezinárodního dění.*“ Ostatně, při hledání příznivců nemusíme překračovat hranice, ne nadarmo obsadila jednu z předních pozic v anketě Kniha roku, kterou každoročně pořádají Lidové noviny. Další a další zmínky odkazující se na Střet civilizací se ostatně objevují v novinových článcích po téměř každém teroristickém útoku, který spáchá jakákoliv islamistická skupina v tzv. západním světě. Příkladem tomu může být minulý rok a teroristický výpad na pařížský klub Bataclan. Několik novinových serverů¹ pak citovalo výrok amerického senátora Marca Rubia (později i kandidáta na prezidenta), který po útocích prohlásil „*Toto je střet civilizací.*“ (Rubio 2015) O rozlehlosti podporovatelské základny tedy není žádný pochyb. (Budil 2002: 115–118)

Je třeba uznat, že se Huntingtonovi podařilo na základě jeho práce predikovat, či úspěšně popsat a vysvětlit určité události. Velmi dopodrobna je v knize vylíčena situace tehdejší v rozpadající se Jugoslávii, či konflikt v Čechensku. Zajímavě se Huntington vyjadřuje i například o Ukrajině, ve které zmiňuje otázku Krymu a zdůrazňuje rozpolcenost Ukrajiny, kterou prochází historická hranice dvou jeho civilizací. Ruskou anexi Krymu z jara 2014 a následné dění na Ukrajině asi netřeba nikomu připomínat. Do budoucna pak může být další vývoj v Turecku. To Huntington označuje za budoucí potencionální ústřední stát islámské civilizace, tedy za stát, který je jakýmsi vůdcem a sjednotitelem civilizace. Turecko dle něj splňuje všechny podmínky stát se ústředním státem až na jedinou. Tou je sekularizace náboženství a odcizení se muslimským hodnotám za což Huntington viní především Mustafu Kemala. Nicméně víme, že v současnosti jsou tendence politických špiček v Turecku opačné především díky osobnosti prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğana, který veřejně podporuje sloučení státu a církve a

---

¹ Huffington Post, Aljazeera, Politico, The Atlantic a další.

hlásí se k neo-ottomanskému proudu. Dočkáme se tak nového nástupce na vedoucí pozici islámských zemí? (Huntington 1996)

Zároveň však Huntington v určitých oblastech selhává. Dosti zvláštní se například jeví autorova předpověď znovusjednocení Severní a Jižní Koreje, o které v knize opakovaně hovoří. To má nastat na základě společné historie a především příslušnosti do stejného civilizačního okruhu. Dokonce pak s touto událostí počítá i ve svém nastínění, jak by mohly USA teoreticky započnout válku s Čínou. *„Předpokládejme, že se píše rok 2010. Americká vojska se stáhla ze znovu sjednocené Koreje a Spojené státy výraznou měrou snížily svou vojenskou přítomnost v Japonsku.“* (Huntington 1996: 382) V současné době je i 6 let po autorově optimistickém předpokladu situace mezi oběma státy dosti vyhrcoená a nijak nenasvědčuje o sblížení obou sousedů.

Dílo *Střet civilizací* tak neprodukuje pouze své příznivce, ale také odpůrce a skeptiky. Mnozí pak popírají nejen obsahovou stránku, ale i samotné základy, na nichž Huntington svoji teorii staví. Kritika je často zaměřována na samotnou definici civilizace, která je dle mnohých nahodilá a nereflektující skutečnost. Huntington také zanedbává možný vývoj daných civilizací a popisuje je v průběhu dějin jakožto jakýsi statický organismus. *„Základní paradigma ztotožňuje s výrazem civilizace, který je pro něho klíčovým termínem, ale zůstává neuspokojivě vysvětlen, resp. Průběžně vysvětlován v závislosti na momentálně potřebě.“* (Mendel 2002: 28) I základní metodologie této práce je tak zpochybňována. *„Právě nedostatek ohledu na tyto předpoklady způsobil, že Huntingtonova hypotéza je od počátku pseudoproblém, neboť prázdná forma paradigmat byla naplněna špatně definovaným a nedostatečně zvládnutým obsahem.“* (Mendel 2002: 30)

Tato práce však nemá ambice stát se kritickou metodologickou studií. Naopak, tato práce se bude snažit „přistoupit na pravidla Huntingtonova světa“ a ověřit zda alespoň v tomto rámci je tato teorie funkční. Podrobí zkoumání Huntingtonovu mikroúroveň střetu civilizací a bude k tomu využívat nástrojů případové studie. Dle Huntingtona by mělo na třecích

plochách mezi jednotlivými civilizacemi docházet k problémům, či konfliktům, které by měly vycházet ze základních hodnot jednotlivých okruhů, jež jsou vzájemně neslučitelné. Celá práce bude vycházet z hypotézy, že Huntingtonova teorie o střetu civilizací není pravdivá a nedostatečně vysvětluje dění na území Čínské lidové republiky. Čínská lidová republika dostává v knize Samuela Huntingtona poměrně dosti pozornosti. Po civilizaci západní a islámské je to bezpochyby civilizace konfuciánská, jíž je věnováno nejvíce pozornosti. Čína je se svými 1,3 miliardy obyvatel a 9,6 miliony km² nejlidnatější a třetí největší země na světě². Zároveň je jednou z největších ekonomik světa (v roce 2014 dokonce největší před USA)³. Pochopitelně se jí tak dostává relativně dosti prostoru v médiích. Poslední dobou se o to postaral především kandidát na amerického prezidenta Donald Trump, který proslul nespočetným skloňováním názvu této země, čímž se v průběhu primárních voleb snažil prokázat legitimitu jeho zahraniční politiky. V našich vodách to byla nedávná návštěva čínského prezidenta Si Ťin-pchinga, která dostala tento stát do popředí mediálního zájmu.

Nabízí se tak obě témata spojit. Huntington se o Čínské lidové republice vyjadřuje již ve svojí původní eseji z roku 1993 otištěné v časopise *Foreign Affairs*. Čína dle něho „*vykonává bezohlednou politiku vůči budhistickému obyvatelstvu Tibetu a také vykonává navyšující se bezohlednou politiku vůči minoritě turkických muslimů*“ (Huntington 1993: 13) Následně ve svojí knize tuto myšlenku rozvádí, když tvrdí, že je čínská identita definována také s ohledem na rasovou příslušnost. (Huntington 1996: 196) Z toho lze soudit, že budou Číňané prosazovat tvrdou politiku především vůči zástupcům minoritního obyvatelstva, jakými jsou právě Tibeťané, či turkičtí muslimové.

Zároveň se ale zdá, že kniha Samuela Huntingtona má v oblasti Číny několik nedostatků, či mezer, které by bylo vhodné zaplnit, či dovysvětlit. Tím je myšlena například přítomnost západní civilizace na území Číny. Na

---

² Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic. 2010. Základní zeměpisné údaje. Dostupné na: <http://www.chinaembassy.cz/cze/zgk/t126987.htm> (22. 4. 2016).

³ Hospodářské noviny. 2014. „Po 142 letech nejsou USA největší ekonomikou světa, sesadila je Čína“. Dostupné na: <http://byznys.ihned.cz/c1-63221970-usa-cina-nejvetsi-ekonomika-sveta-po-150-letech> (7. 6. 2016).

základě našeho zkoumání by se nám mělo podařit odhalit, zda je tato teorie skutečně funkční, nebo zda při „střetu civilizací“ na území Číny selhává.

Práce bude rozdělena do několika částí. V první části dojde k podrobnějšímu vysvětlení teorie o střetu civilizací včetně popsání definice civilizace dle autora knihy. Následně dojde k popisu konfuciánské civilizace, majoritní civilizace v rámci Čínské lidové republiky. Poté dojdeme ke stručnému popisu dalších „nekonfuciánských“ civilizací obývajících toto území a k popisu jejich vzájemné interakce s civilizací konfuciánskou. Na samotném konci budou v závěru shrnuta naše zjištění.

1. Střet civilizací

Začátkem je třeba poznamenat, že Samuel Huntington není prvním, kdo formuloval myšlenku rozdělení světa na civilizační okruhy. Podobný náhled na světové uspořádání poskytlo několik autorů již dlouhou dobu před vydáním jeho článku v časopise *Foreign Affairs* v roce 1993. V 60. letech 19. století to byl ruský sociolog a přírodovědec Nikolaj J. Danilevskij, který určil deset kulturně-historických typů. Na toto téma dokonce publikoval v roce 1871 knihu, ve které vyzývá ke sjednocení slovanských států za účel vyvážení ostatních sil v Evropě. Tato kniha s názvem *Rusko a Evropa* však nevyzývala ke světové dominanci slovanské kultury, jak by se mohlo na první dojem zdát, pouze vyzývala k vytvoření pluralitního systému se silnými účastníky. Po Danilevskijem s podobnou prací přišel německý filosof Oswald Spengler a to na počátku 20. století. Spengler identifikoval rozdílných kultur celkem osm. Nejvýraznější myšlenkou jeho dvousvazkového díla, s názvem *Zánik západu: náčrt morfologie světových dějin*, je náčrt cyklu vzrůstu a úpadku „faustovské“ (západní) kultury, který měl varovat před nadcházejícím úpadkem západu. Dalším v řadě je britský filosof, historik a sociolog Arnold J. Toynbee. Ten byl schopen naleznout civilizací dokonce až dvacet šest, nicméně z toho jen pět stále živoucích. Civilizační cyklus růstu a pádu dle Toynbeeho závisí na elitách a vůdcích. Za úpadek pak viní vlivy, jakými jsou třeba nacionalismus, či militarismus. Toynbeeho práce je jednou z nejkompexnějších a i proto bylo třeba 12 svazků na její sepsání. (Krejčí 2002: 51–56)

Samuel Huntington však s největší pravděpodobností vychází z Bernarda Lewise, nestora britsko-americké historiografie Blízkého východu. Ten formuloval tezi o střetu civilizací o celých pět let dříve, ta však nepřinesla, až na pár výjimek, žádnou veřejnou odezvu. „*Huntington v roce 1993 dodal Lewisově nápadu jasný politicko-ideologický náboj s využitím paradigmatické vize světa po pádu komunismu*“ (Mendel 2002: 25) V tom totiž spočívá základní esence Huntingtonova díla. V něm se totiž snaží popsat, na jakém základě bude svět uspořádán po konci studené války, tedy po ukončení ideového konfliktu. Jak sám v knize uznává, je tato práce přímou

reakcí na práci Francise Fukuyamy o „konci dějin“, vůči které se striktně vymezuje a odmítá jí. Fukuyama ve svojí knize Konec dějin a poslední člověk rozpracoval ideu o konci socioekonomického vývoje lidstva. Ten má nastat díky rozšíření liberální demokracie západního typu, kterou zároveň hodnotí jakožto nejdokonalejší a zároveň i jako poslední krok ve vývoji organizace lidí. (Mendel 2002: 23–25)

„Konec dějin“ však dle Huntingtona nenastává, právě naopak, nadchází období, které bude plné konfliktů a válek založených na střetu mezi jednotlivými civilizacemi. *„Konflikt nebude ani ideologický ani ekonomický, nýbrž konflikt bude kulturní.“* (Huntington 1993: 1) *„Nejdůležitější rozdělení nemá již podobu tří bloků, jak tomu bylo v době studené války, ale spíše sedmi nebo osmi hlavních civilizací.“* (Huntington 1996: 16) Civilizace pro Huntingtona představuje nejvyšší možný společný pojem, pod který lze zastřešit skupiny lidí na základě jejich společné kulturní identity.

1.1 Definice civilizace

„Civilizace i kultura se vztahují k celkovému způsobu života toho či onoho národa, civilizace je kultura ve velkém.“ (Huntington 1996: 33) Při samotném určování, co to civilizace vlastně je, se Huntington do velké míry odkazuje na další autory. Vybírá překrývající se prvky v definicích civilizací dle Fernanda Braudela, Immanuela Wallersteina, či dle již zmiňovaného Arnolda Toynbeeho. Nejzákladnější prvky civilizace se však dle Huntingtona dají nalézt už u antických autorů, což dokazuje citátem z rozmluvy mezi Athénany a Sparťany ve kterém stvrzují svojí kulturní pospolitost oproti Peršanům. *„Krev, jazyk, náboženství a způsob života – to byly věci, které Řeky spojovaly a odlišovaly od Peršanů a jiných Neřeků.“* (Huntington 1996: 33) Nejdůležitějším ze všech prvků je pak pro Huntingtona právě náboženství. *„Lze říci, že do značné míry jsou hlavní světové civilizace totožné s největšími světovými náboženstvími.“* (Huntington 1996: 34)

Civilizace jsou popisovány jakožto komplexními celky, což dle autora znamená, že žádné z jejich nižších součástí nelze porozumět, pokud

neporozumíme celkově civilizace, do které náleží. Je důležité si tak uvědomit, že jednotlivé kulturní entity v rámci jedné civilizace jsou do určitého stupně heterogenní, avšak společně sdílí základní myšlenky, které je společně jakožto jednu civilizaci odlišují od jiných. Jednotlivé civilizace v průběhu času nemají žádné přesně vyznačené hranice, avšak hranice mezi nimi jsou skutečné. Huntington se v knize odkazuje na mapu umístěnou v zadní předsádce knihy (obr. 1), která má dle něho určovat hranice kultur po roce 1990. Zároveň později v knize uvádí, že faktory určující civilizace se proměňují v průběhu staletí. Dá se tak předpokládat, že pouhých dvacet let po vydání práce by jeho mapa stále ještě měla poskytovat důvěryhodný zdroj rozložení sil. (Huntington 1996: 31–50)

Povaha civilizací je tedy dynamická, mohou se postupně vyvíjet, mísit, zároveň ale i vznikat nové, případně některé zanikat. Většina současných civilizací ale přetrvává již minimálně tisíc let. Majoritní podíl civilizací tak působí po dlouhou dobu. Jejich zánikem je většinou postupné odcizování kultur vůči jejich původním identitám. Autor zde opět zdůrazňuje, že civilizace jsou entitami kulturními nikoliv politickými. Ačkoliv tak může jedna civilizace pokrývat jednu či více politických jednotek (městské státy, federace, království apod.), zánik těchto jednotek neznamená zánik civilizace. (Huntington 1996: 31–50)

Dle Huntingtonova názoru jsou hlavními civilizacemi tyto: čínská, japonská, hinduistická, islámská, západní, latinskoamerická a dle slov samotného autora pravděpodobně i civilizace africká. Důležité je zde slovo hlavními, jelikož Huntington dále uznává existenci civilizace buddhistické. Důvodem proč o ní nemluví jakožto o hlavní, či důležité je roztroušenost a specifický historický vývoj buddhismu. Původ buddhismu leží v nynější Indii, ze které se postupně rozšířil v rozmanitých formách do okolních oblastí. Poté byl však v Indii samotné potlačen nástupem hinduismu. „*Civilizace, kterou lze legitimně označit za buddhistickou – ovšem ovlivněnou therevádou -, existuje na Srí Lance, v Barmě, Thajsku Laosu a Kambodži. K lámaistické variantě mahájánového buddhismu se navíc historicky hlásí obyvatelstvo Tibetu, Mongolska a Bhúthánu – tyto společnosti tvoří druhou oblast buddhistické civilizace.*“ (Huntington 1996: 41) Mimo to, mluví Huntington

také o civilizaci ortodoxní (nebo také pravoslavné). Její postavení však zůstává nejasné. Zatímco všem ostatním civilizacím věnuje minimálně jeden odstavec textu, v němž dokládá její existenci, o ortodoxní civilizaci v této části textu mlčí. Později jí několikrát zmíní, nikdy ji však přesněji nedefinuje. Její existenci obhajuje pouze s odvoláním na další autory. „*Několik autorů rovněž počítá ortodoxní ruskou civilizaci jako nezávislou na své mateřské byzantské i západní civilizaci.*“ (Huntington 1996: 37) Není tak jasné, zda je dle autora třeba o ortodoxní civilizaci smýšlet jakožto o jednom z hlavních aktérů, nebo zda na ní nazírat podobně jako na civilizaci buddhistickou, tedy nepříliš důležitou. V celkovém součtu tak můžeme v současnosti identifikovat 9 „živoucích“ civilizací působících v různých částech světa. (Huntington 1996: 37–41)

1.2 Vztahy mezi civilizacemi

Nejrozšířenější způsob interakce mezi jednotlivými civilizacemi bude dle Huntingtona konfliktní povahy. „*V právě se rodícím světě nebudou vztahy mezi zeměmi či skupinami z odlišných civilizací nijak pevné a často budou dokonce nepřátelského charakteru*“ (Huntington 1996, 213) O válce v Perském zálivu a válce mezi Sovětským svazem a Afghánistánem se vyjadřuje jako o válkách „*na přechodu k nové éře, jež se bude vyznačovat množstvím etnických konfliktů a válkami na zlomových liniích mezi skupinami z různých civilizací.*“ (Huntington 1996: 297) Zde je třeba poznamenat, že Huntington počítá s poněkud odlišnými situacemi na dvou úrovních na takzvané makro a mikroúrovni. (Huntington 1996: 213–308)

Na makroúrovni, nebo také globální úrovni, jak je také autorem nazývána, by mělo docházet především ke konfliktům mezi ústředními státy, do kterých budou prostřednictvím nich navázáni i členské státy (typologie států bude vysvětlena níže). Tyto aktéři se budou snažit vzájemným boji získat postavení hegemonu vůči ostatním protivníkům. Toho se budou snažit docílit rozdílnými prostředky, jakými jsou například ekonomická a vojenská

moc, občasné spory o území či rozhodující vliv v mezinárodních organizacích. (Huntington 1996: 246–248)

Pro naši práci bude ale stěžejní mikroúroveň neboli úroveň místní. Na této úrovni by mělo docházet ke střetům jak mezi sousedícími státy, tak mezi skupinami z odlišných civilizací uvnitř jednoho státu a také mezi skupinami, které budou usilovat o vytvoření nové politické jednotky na základě ruin státu starého. „*Na mikroúrovni, sousedící skupiny podél zlomových linií spolu vzájemně bojují, často za použití násilí, kvůli kontrole nad územím a sobě samými.*“ (Huntington 1993: 8) V rámci mikroúrovně by mělo docházet nejčastěji ke konfliktům na místech, kde spolu sousedí muslimové s nemuslimy. Před tímto varuje Huntington už v jedné z částí své knihy, kde píše: „*Nebezpečné střety budoucnosti patrně vzejdou ze západní arogance, islámské netolerance a čínské asertivity.*“ (Huntington 1996: 213) Konflikty mezi jednotlivými skupinami pak nazývá válkami o identitu. Tyto války popisuje jako velmi vleklé, ve kterých je často používáno masového násilí. Důležité je zmínit, že dle Huntingtona v těchto válkách nejde o ideologické, či politické problémy, jejich původ spočívá v odlišných identitách zapojených skupin. (Huntington 1996: 213–331)

Cíle, které se snaží jednotlivé skupiny vyvolaným konfliktem (případně za použití ozbrojené síly válkou), dosáhnout, jsou následující. Snaha o nadvládu obyvatel, častěji je to ale snaha o kontrolu nad územím. „*Cílem alespoň jednoho z účastníků je dobýt určité území a zbavit ho těch druhých, a to vyhnáním, vyvražděním nebo obojím, tj. „etnickou čistkou“.*“ (Huntington 1996: 306) Tyto konflikty by pak měly nabývat velmi násilné a dle Huntingtona „odporné“ povahy. Obě strany se nebojí používat prostředků, jakými jsou mučení, teroristické akce nebo znásilňování. Ve většině případů se pak bojuje o území, které je pro jednu nebo obě skupiny významné z hlediska historie a identity. (Huntington 1996: 305–308)

1.3 Kategorizace států

Pojmy členská země, či ústřední stát, již byly zmíněny a nyní je na čase k nim přidat a vysvětlit i zbývající kategorie, na základě nichž Samuel Huntington třídí jednotlivé státy.

Členský stát, je takovým státem, ve kterém dochází k plnému ztotožnění z civilizací, k níž náleží. V textu je pak za příklad uveden Egypt jakožto členský stát islámské civilizace (arabsko-islámské) a Itálie jakožto členský stát civilizace západní (západoevropskou). (Huntington 1996: 152)

Na rozdíl od členského státu je ústřední stát, který je v dané civilizaci nejmocnější a kulturně ústřední. Těchto států může být v jedné kultuře i více jak je tomu například v západní civilizaci, kde jsou ústředními státy Spojené státy americké a pro evropskou část jsou jimi Francie a Německo. Naopak v důsledku kolonialismu v některých civilizacích ústřední státy zcela chybí, jako je tomu například v Africe. Hlavní úloha ústředních států by pak měla být role lídra, který nejvíce reprezentuje danou civilizaci. (Huntington 1996: 152–154)

Osamocená země je příkladem Japonska. Jedná se o stát, který postrádá kulturní spojitost s ostatními zeměmi. V rámci Japonska se pak jedná zároveň o samostatnou civilizaci, proto je ze všech osamocených zemí tou nejvýznamnější. Za další příklady si můžeme uvést Etiopii, či Haiti. (Huntington 1996: 154)

Rozpolcená země disponuje jednou převládající kulturou, avšak političtí představitelé se toto snaží změnit a zařadit jejich stát do civilizace jiné. Nejtypičtějším případem je dle Huntingona Turecko, které se pod vlivem Atatürka (Mustafy Kemala) snažila odcizit své islámské civilizaci a zařadit se pod západ. Jako další příklad můžeme uvést Rusko. Tento stát se sice zprvu vyvíjel samostatně, bez přílišného vlivu dalších evropských států, to se ovšem změnilo s vládou Petra Velikého, který se snažil svoji zemi „pozápadnit“. Ačkoliv se po Petru Velikém Rusko navracelo ke svojí vlastní kultuře, přišla další událost, která ovlivnila ruský vývoj. Tou byla bolševická revoluce. Během ní došlo k vítězství marxistické ideologie, což je ideologie západní,

kteřou se ale dle Huntingtona podařilo otočit právě proti západu. Rozpolcenou zemí je také Mexiko, příslušník latinskoamerické civilizace, které se ovšem snaží „pozápadnit“ především kvůli vlivu USA, ve kterých vidí ekonomickou i technologickou vyspělost. Posledním Huntingtonovým příkladem rozpolceného státu je Austrálie. Austrálie je na rozdíl od Turecka, Ruska i Mexika součástí západní civilizace. V 90. letech se však dle Huntingtona snaží osamostatnit od vlivu „západu“ a především svých původních kolonizátorů. Nově se chce Austrálie definovat jako asijským státem, což je způsobeno především díky australským ekonomickým vazbám na asijské země. Je ale třeba zdůraznit, že se dle Huntingtona tyto snahy se v naprosté většině případů setkají s neúspěchem a jakékoliv státy, které se snaží přiřadit k jiné civilizaci, se po určitém období vrací ke svojí původní identitě. (Huntington 1996: 157–177)

Poslední kategorií je pak rozštěpená země. Jedná se o stát, v rámci něhož se na jeho území střetává obyvatelstvo různých civilizací. Tento jev často doprovází napětí, které se objevuje tehdy, kdy se většinová civilizace pokouší definovat stát jakožto politický nástroj a vlastní jazyk, symboly a náboženství povýší na státní. Rozštěpené země čelí problémům a výzvám, jakými jsou napětí, konflikty, či občanské války na zlomových liniích. *„Rozvratný dopad civilizačních zlomových linií se nejzřetelněji projevil v těch rozštěpených zemích, jejich jednotu v době studené války udržovaly autoritářské komunistické režimy legitimované marxisticko-leninskou ideologií.“* (Huntington 1996: 156) Po konci studené války se stala hlavním lákadlem kultura nikoliv ideologie, tyto staré režimy tak čelí novým výzvám, které často ohrožují jednotu daných států. Jako příklady jsou zde uvedeny třeba bývalá Jugoslávie, či bývalé součásti Sovětského svazu – Litva, Lotyšsko a Estonsko. (Huntington 1996: 155–157)

2. Rozštěpená Čínská lidová republika

Čínská lidová republika tak dle Huntingtonovy kategorizace spadá do rozštěpených zemí. Podle knihy se na území Číny nachází tři, potenciálně čtyři civilizace. Samotný údaj v knize uvedený není a informace bohužel působí poněkud rozporuplně. Podíváme-li se na mapu (obr. 1) na kterou se Huntington již dříve v textu odkazuje v samotném úvodu knihy, můžeme usoudit následující. Šedá oblast znázorňuje majoritní zastoupení čínské (nebo taky konfuciánské) civilizace, která obývá většinu území. Na jihozápadě Číny je patrná bíle znázorněná oblast, jež reprezentuje buddhistickou civilizaci, rozkládající se v oblasti Tibetu. Na jihovýchodním pobřeží nalezneme malou oblast vyznačenou tmavě hnědým odstínem, která reprezentuje civilizaci západní. Po porovnání s detailnější mapou Číny (obr. 2) můžeme usoudit, že se jedná o oblast, v níž se nachází zvláštní správní oblasti Hongkong a Macao. Dle mapy poskytnuté v knize se tak na území Číny střetává čínská, buddhistická a západní civilizace.

To ovšem nekoresponduje s tím, co je obsaženo přímo v textu knihy. V textu je Čína popsána jakožto země, která patří mezi státy rozdělené civilizačními liniemi a v jejím případě se jedná o civilizace chanských Číňanů, tibetských buddhistů a turkických muslimů. Později se v textu dozvídáme jakými je čínská civilizace vlastně tvořena: *„ústřední jádro tvoří chanská Čína, kolem provincie, které sice jsou součástí Číny, ale mají značnou autonomii, dále provincie statutárně náležící Číně, ale osídlené nečínskými národy jiných civilizací (Tibet, Sin-ťiang), čínská společenství, jež se za jistých podmínek stanou součástí Číny s centrem v Pekingu (Hongkong, Tchaj-wan)..."* (Huntington 1996: 195) Dle tohoto popisu se na území Číny nachází také tři civilizace, nicméně v tomto případě jsou to civilizace čínská, buddhistická a islámská.

Zůstává tedy otázkou, jaké civilizace se na území Číny nacházejí. Bez jakýchkoliv pochyb můžeme říci, že to budou civilizace čínská a buddhistická (území Tibetu). Obě jsou zakresleny, jak v mapě na níž se autor odkazuje, tak jsou zároveň zmiňovány v souvislosti s Čínskou lidovou republikou i v textu samotném. Navíc v případě čínské civilizace, o tom nemůže být žádný

pochyb. Po připojení tradiční buddhistické bašty, Tibetu, k Číně v roce 1951 nelze diskutovat ani o přítomnosti buddhistické civilizace.

Dále můžeme kalkulovat i s civilizací islámskou. Turecká odnož islámu je na území Číny zastoupena Ujgury, žijící v převážně provincii Sin-ťiang, kteří zde dokonce vytvořili separatistickou skupinu Islámské hnutí Východního Turkestánu. (Xu et al. 2014) Zůstává tak otázkou proč tato oblast není na mapě v knize patřičně vyznačena, jak tomu je u buddhistické civilizace v Tibetu (kterou sám Huntington nepovažuje na rozdíl od islámské, za nijak důležitou), ačkoliv se o ní v textu hovoří.

Stále tak zůstává otázkou, zda zahrnout i západní civilizaci. Ačkoliv sám Huntington několikrát zmíní zvláštní správní oblasti Hongkong a Macao, nijak zvlášť svoje úvahy nerozvíjí. Mapa nám však napovídá, že v jihovýchodní oblasti Číny má západní civilizace svoje zastoupení. Hongkong byl po dlouhá léta britskou kolonií (která byla po dobu druhé světové války okupována Japonci) a po podpisu vzájemné dohody v roce 1984 se Hongkong 1. července 1997⁴ vrátil pod čínskou správu. Důležité je však v tomto bodě zmínit, že součástí dohody bylo také zachování status quo z hlediska politické a ekonomické praxe po další 50 let od předání Hongkongu do „čínských rukou“. V dubnu roku 1990 tak byl sedmým národním lidovým kongresem Čínské lidové republiky přijat zákon, na základě něhož je dodnes Hongkong spravován na základě principu jeden stát, dva systémy. Oproti tomu bývalá portugalská kolonie Macao, nepřiliš vzdálený soused Hongkongu, byla v rámci podobných úmluv předána Číně později a to 20. prosince 1999⁵. Obě dvě bývalé kolonie tak získali již zmíněný status zvláštní správní oblasti a jsou oficiální součástí Čínské lidové republiky.

I tak je ale zastoupení západní civilizace v prostoru Číny stále rozporuplné. Ačkoliv historicky byly obě zmíněné oblasti koloniemi západní civilizace, a to i po konci studené války, kdy by mělo začít docházet ke střetnutím nikoliv ideologickým, ale kulturním, nikdy v těchto oblastech nežila majorita západních obyvatel. V Hongkongu dle posledních odhadů žije

---

⁴ Liščák, Vladimír. 2008. Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech. Praha: Libri. Str. 737.

⁵ Liščák, Vladimír. 2008. Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech. Praha: Libri. Str. 746.

94%⁶ hanských Číňanů a i v Macau tvoří 92,4%⁷ populace. To poukazuje na masivní převahu etnických Číňanů oproti zbytkovému obyvatelstvu. Co je však dle Huntingtonem nastavených kritérií důležitější, je jejich náboženské vyznání, kterému přiřkládá vysokou důležitost. V případě Hongkongu pouze 14,3%⁸ věřících vyznává křesťanskou víru, která je majoritně zastoupena protestantskou odnoží křesťanství. Ke stejné „západní víře“ se na území Macaa hlásí pouze 7,2%⁹. Je třeba uvést, že odhady se zdroj od zdroje liší, nicméně v žádném případě nedosahují křesťané ani pětinu celkové populace. Naprostá většina se hlásí k tradičním čínským naukám, které jsou zpravidla jakousi syntézou buddhistických, taoistických a konfuciánských nauk. Kulturně tak patří obyvatelstvo Hongkongu a Macaa bezpochyby do čínské civilizace. V tomto případě je tedy přesnější mluvit o čínské civilizaci pod bývalou západní politickou nadvládou. Na základě Huntingtonovy teorie by tak měly obě oblasti po vyčerpání ideologického konfliktu usilovat o znovu připojení k Čínské lidové republice a neměli by se vzájemnou integrací nesouhlasit. Pro účel naší práce tak začleníme obě dvě oblasti do rámce našeho zkoumání a pokusíme se ověřit, jestli reálný vývoj odpovídá našim předpokladům.

---

⁶ The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. 2013. The Demographics: Ethnic Groups. Dostupné na: http://www.had.gov.hk/rru/english/info/info_dem.html (2. 6. 2016).

⁷ Index Mundi. 2015. Macau Demographics Profile 2014. Dostupné na: http://www.indexmundi.com/macau/demographics_profile.html (6. 6. 2016).

⁸ Pew Research Center. 2012. Table: Religious Composition by Country. Dostupné na: <http://www.pewforum.org/files/2012/12/globalReligion-tables.pdf> (10. 5. 2016).

⁹ Tamtéž .

3. Podoba střetu

Nyní, poté co jsme již popsali, jak teorie střetu civilizací funguje a jaké civilizace se skutečně na území Číny nacházejí, můžeme stanovit kritéria na základě kterých, by se měla situace v Číně odvíjet.

Za prvé by měli propuknout nepokoje mezi čínskou a islámskou civilizací a to na území autonomní provincie Sin-ťiang, kde měla historicky majoritní zastoupení muslimská populace. Tato populace by měla usilovat o nezávislost na čínské centrální vládě, zatímco čínská vláda by měla usilovat o potlačení, či vymýcení islámu v této oblasti.

Za druhé by ke stejným jevům mělo docházet v autonomní provincii Tibet, ačkoliv s větší pravděpodobností v menší míře. Buddhická a čínská civilizace mají k sobě blíže, jelikož tradiční čínské náboženství je syntézou mimo jiného i buddhismu¹⁰. Navíc buddhistická civilizace není považována za nijak dominantní, proto se dá předpokládat větší tlak ze strany čínské, nežli tibetské.

Za třetí, případné konflikty jsou dlouhodobé, sahající do historie a jejich podoba zahrnuje používání násilí. Není vyloučeno používání teroristických praktik a ozbrojených střetů.

Za čtvrté, v oblastech Hongkong a Macao, které byli po dlouhou dobu pod vlivem politické moci západní civilizace, měli probíhat snahy o integraci se zbytkem Číny. Po roce 1997 v Hongkongu a 1999 v Macau by nemělo docházet k výraznějším sporům, jejich hlavní motivací by byla větší stupeň autonomie vůči čínské vládě. To z toho důvodu, že obyvatelstvo obou oblastí se řadí k čínské civilizaci a měli by tak uvítat integraci mezi ostatní čínskou populaci, tady tak, jak to Huntington předpovídá na příkladu sjednocení Korejského poloostrova.

---

¹⁰ Konkrétněji se jedná o syntézu tří tradičních čínských náboženství a to sice buddhismu, konfucianismu a taoismu. Od období dynastie Chan se začaly aspekty těchto náboženských směrů proměšovat a vyvíjet pokojně vedle sebe. Tyto náboženství přitom velkou mírou zformovaly současnou čínskou kulturu. (Zhou 2014, 133-137).

Za páté, všechny výše popsané situace by měli hlavních podob nabývat po roce 1991, kdy dle Huntingtona došlo k vyčerpání ideologického konfliktu a začíná éra konfliktu kulturního. Kořeny rozporů mohou sahát i do období před rokem 1991.

3.1 Konfuciánská vs. Západní civilizace

Dle předpokladů samotného Huntingtona, by právě mezi západem a čínskou civilizací mělo docházet k jednomu z nejmarkantnějších konfliktů. To by mělo být způsobeno propastnými rozdíly mezi společenskými hodnotami obou kultur. Hlavními aktéry by se pak na makroúrovni měli stát samotná Čína a USA. Huntington dokonce připouští potencionální spojení islámské a čínské civilizace proti jejich společnému nepříteli. Západní normy jsou totiž dle jeho názoru čínskému myšlení ještě vzdálenější, nežli normy islámské. (Huntington 1996: 294) I proto pak vytváří teoretickou situaci, popisují zažehnutí válečného stavu mezi Čínskou lidovou republikou a Spojenými státy americkými.

Na mikroúrovni, by neměli rozpory nabývat jiných úrovní, ačkoliv jak jsme již uvedly, na této úrovni ve skutečnosti k reálnému střetnutí těchto dvou civilizací nedochází. Západní civilizace nemá na území Číny prakticky žádné zastoupení, pouze bývalé dvě sféry politické moci, pod kterou se nacházeli i (a především) Číňané. Původně byli cizí obchodníci odkázáni na milost a nemilost čínského císaře. Právě on rozhodoval, komu povolí na svém území obchodovat a za jakých podmínek. To se ovšem změnilo poté, co Britové získali Hongkong a Portugalci Macao.

3.1.1 Hongkong

Před příchodem Britů do oblasti dnešního Hongkongu, asi v polovině 19. století, se na jeho území rozkládaly pouze malé rybářské vesnice. Hlavní příčinou proč Velká Británie vůbec získala území Hongkongu, jsou bezpochyby opiové války. (Leung b. r.) Ty propukly jako reakce na import

opia do Číny ze strany západních mocností v čele se Spojeným královstvím. K tomu probíhalo i přes tu skutečnost, že opium bylo jak na území Velké Británie, tak i na území Číny zakázanou látkou. To ovšem obchodníky pod záštitou Spojeného království nemohlo zastavit vzhledem k ekonomické výhodnosti tohoto zboží. Prvním dílčím úspěchem na cestě získání stabilní anglické základny v Číně, byla úmluva z Chuanbi z roku 1841. Na základě této úmluvy, kterou byla čínská strana nucena podepsat po prohraných námořních bojích, se podařilo kapitánovi Charlesi Elliotovi ustanovit stabilní základnu pro Spojené království. Nicméně na základě této smlouvy se na oblast Hongkongu stále vztahovalo čínské právo a daně z obchodu byly odváděny císaři. Tato smlouva, která je také nazývána první z řady nerovných úmluv, však znamenala jakýsi vzor pro smlouvy budoucí.

Nejdůležitější se tak stala Smlouva o míru, přátelství, obchodu a odškodnění mezi Velkou Británií a Čínou, která je spíše známá pod názvem Smlouva z Nankingu. (Leung b. r.) Ta byla podepsána po porážce Číny v první opiové válce 29. srpna 1842. Právě na základě této smlouvy byla část ostrovu Hongkong poskytnuta *„k opanování na věčné časy její britskou výsostí, jejími potomky a následovníky a bude spravován takovými zákony a opatřeními, jaké její veličenstvo krále Velké Británie a další uznají za vhodné.“* (Dillon 2010: 60) To vyvolalo vlnu nevole mezi místním obyvatelstvem, které však až na počáteční protesty nemohlo proti tomuto rozsudku nic učinit. Britové se však nespokojili pouze s částí přístavu, na kterou se Nankingská smlouva vztahovala. O ani ne 20 let později však došlo k porážce Číny v druhé opiové válce, během které se na stranu Britů postavila také Francie, hájící svoje zájmy na území čínského císařství. Po této prohře byla Čína nucena postoupit po podepsání smlouvy z Pekingů v roce 1860 další část území ve prospěch Spojeného království. Na základě konvence z roku 1898 si ještě Británie pronajala další část území a to na dobu 99 let. Od té chvíle se Hongkong stal čistě britským územím a tak to zůstalo až do roku 1997, s výjimkou v období mezi prosincem 1941 až srpnem 1945 kdy byl Hongkong okupován Japonskem. (Pletcher 2015)

Proces znovunavrácení započal již v období po smrti „velkého kormidelníka“ Mao Ce-tunga. Nadcházející vůdci Čínské lidové republiky a

jejich reformy vedly k uvolnění poměrů a umožnili tak vzájemný dialog mezi čínskou a britskou vládou. Ten oficiálně započal v roce 1982 a probíhal především mezi čínským vůdcem Deng Xiaopingem a britskou premiérskou předsedkyní Margaret Thatcherovou. Ačkoliv pověstná „železná lady“ zprvu odmítala navrácení jakéhokoliv území Číně, na základě problematického právního zakotvení Hongkongu později uvolnila k budoucímu odevzdání této oblasti. Existoval totiž rozdíl mezi oblastí, která byla po právu britským územím na věčné časy a novými teritorii, které Spojené království mělo pouze dle pozdější úmluvy pronájmu na dobu 99 let, tedy do roku 1997. Obě části byly považovány za nezbytně nutné pro životaschopnost Hongkongu a pro zachování jeho ekonomické a sociální stability. Konečné rozhodnutí o podstoupení Hongkongu Číně nastalo 29. září 1984, kdy bylo iniciováno čínsko-britské společné prohlášení. *„Britská vláda se přes protesty obyvatel Hongkongu rozhodla postoupit Číně práva nad celou britskou kolonií“* (Liščák 2008: 594) To mělo nastat již zmiňovaného 1. července 1997, ovšem pouze za předpokladu zachování současného politického a sociálního zřízení. Prohlášení bylo podepsáno dne 19. prosince 1984 v Pekingu Margaret Thatcherovou a čínským předsedou vlády Čao C'-jangem.

Toto rozhodnutí však postupem vyvolalo vlnu demonstrací a nastartovalo také hromadnou emigraci. (Manion 2004: 79–81) Ačkoliv v prvních okamžicích po podepsání smlouvy nedošlo k žádným výrazným událostem, po krátké době zaznamenal Hongkong více jak zdvojnásobení počtu emigrantů. Prvními odchozími byli především lidé pracující v obchodních sektorech, kteří se obávali následného vývoje a případných omezení, které mohli Hongkong postihnout. Zatímco mezi roky 1980 a 1986 se počet emigrantů pohyboval v průměru 21 000 za rok, o rok později nastal výrazný nárůst. V desetiletí mezi lety 1987 a 1997 toto číslo činilo 48 000, přičemž nejvíce lidí emigrovalo v roce 1992 a to okolo 66 000. To je v přepočtu téměř jedno procento všech obyvatel z tehdejších 6,8 milionu¹¹ obyvatel.

---

¹¹ Hong Kong Yearbook. 2002. Population and Immigration: Introduction. Dostupné na: <http://www.yearbook.gov.hk/2002/ehhtml/e20-frame.htm> (3. 6. 2016).

Postupem času rostl i počet protestů proti čínské správě. V listopadu 1996 byla čínskou vládou určena 400 členná komise Hongkongských obyvatel, kteří měli na společném zasedání určit budoucí členy Hongkongské legislativy a šéfa exekutivní moci. Skupina okolo 40 lidí se kvůli tomuto dění střetla s policií a několik lidí proniklo i dovnitř kongresového centra ve kterém komise zasedala. (CNN 1996)

Ani ne o rok později, v den odevzdání Hongkongu pod čínskou správu se už nejednalo o několik desítek, nýbrž tisíců demonstrantů, kteří se snažili vyjádřit svůj nesouhlas s politickým děním v Číně. Okolo 6000 lidí se vydalo k budově legislativní rady a to už půl hodiny po půlnoci, tedy po oficiálním ukončení statutu britské kolonie. Demonstranti mimo jiné nesly transparenty s hesly jako „At' žije demokracie“. Hlavní pořadatel demonstrace, lídr Demokratické strany, Martin Lee také pronesl svůj proslov, ve kterém zdůrazňoval, že je hrdým Číňanem, který však očekává od Číny demokratické počínání. (Cheung 1997)

Datum předání správy se stalo pro Hongkongské aktivisty důležitým. Právě v tento den, tedy 1. července pořádají každoročně pochod na podporu demokracie. Jeden z nejvýraznějších proběhl roku 2003. (CNN 2003) Kromě tradičního pochodu na výročí předání Hongkongu Číně lidé demonstrovali také proti ekonomické recesi, nedostatečným opatřením proti viru SARS, ale hlavně proti kontroverznímu zákonu, respektive článku číslo 23 (Basic Law Article 23)¹². Tento článek dává možnost čínské centrální vládě udělovat až doživotní tresty pokud bude kdokoli spojen s akty zrady, protistátní činnosti nebo vyzrazení státního tajemství. Většina obyvatel vyjádřila strach z důvodu nedostatečné definice těchto činů a sdělovala obavy, aby tento článek nebyl použit proti odpůrcům komunistického režimu. Ačkoliv Hongkongská vláda původně prezentovala tuto legislativní změnu jakožto potřebnou pro zachování bezpečnosti na území bývalé kolonie, poté co se dle policejních odhadů na 350 000 protestantů vydalo na demonstraci, se rozhodla tento článek vypustit. (Wong 2008)

---

¹² GovHK. 2003. Basic law: Article 23. Dostupné na: <http://www.basiclaw23.gov.hk/english/download/CSA-markup-e3.pdf> (15. 5. 2016).

Nejbouřlivějším rokem byl prozatím rok 2014. Na již tradiční protivládní pochod konaný 1. července přišlo dle některých odhadů až půl milionu lidí. Další z masivních protestů se odehrály na konci roku 2014 v období mezi 26. září a 15. prosincem. (Kaiman 2014) V tomto případě se jednalo o rozhodnutí 1200 členné komise o způsobu dosazování kandidátů pro volby na post šéfa exekutivy, které se mají uskutečnit roku 2017. Ačkoliv byly Hongkongu přislíbeny svobodné a přímé volby, vedoucí komise rozhodla, že kandidáty, kteří se budou moci o post ucházet, určí sama. Nutno poznamenat, že tato komise je složená především z lidí určených a otevřeně podporujících čínskou centrální vládu. Jednalo se tak s největší pravděpodobností o pokus ovlivnit výsledek volby a zaručení budoucího propekingského šéfa exekutivy. Protesty vešli ve známost také jako takzvaná „deštníková revoluce“, to z toho důvodu, že většina demonstrujících byla vybavená právě deštníky, které je chránily před slznými spreji, které proti nim policejní jednotky používaly. Deštník se tak stal symbolem protestů. (Iyengar 2014) Další název spojený s nepokoji v roce 2014 je „occupy central“. Jednalo se o řadu happeningů, či protestních akcí, jejichž principem bylo usazení se v masových počtech v centru Hongkongu a zablokování infrastruktury. (Moore 2014) Bohužel neexistují přesnější odhady, kolik lidí se celkově zapojilo do protivládních protestů, což je vzhledem k poměrně dlouhé časové ose pochopitelné. Dle všeho se však bezpochyby jednalo o řádově stovky tisíců obyvatel. Naneštěstí pro demonstrující, se jim nepodařilo přesvědčit vládu, aby kandidáty do budoucích voleb vybírali přímo obyvatelé. (Kaiman 2014)

I v letošním roce se již událo několik protestů. Hned zkraje roku, 11. ledna, se dle policejních odhadů na 3500 lidí zapojilo do demonstrace na podporu zmizelých autorů a nakladatelů. (McKirby 2016) Tito lidé byli spisovateli či nakladateli protivládních knih a článků a jejich zmizení bylo označeno za politické únosy. V květnu pak protestující v souvislosti s třídenní návštěvou čínského vicepremiéra Zhang Dejianga demonstrovali za propuštění všech politických vězňů a pro nastolení svobodného výběru kandidátů do příštích voleb. (Aljazeera 2016) Ačkoliv vicepremiér ujišťoval

obyvatele Hongkongu, že se chystá zachovat úplná autonomie bývalé kolonie, demonstranti protestovali po celou jeho dobu pobytu. (Chong 2016)

Zdá se tak, že dění v Hongkongu neodpovídá tomu, co by se dalo na základě Huntigtonových úvah předpokládat. Ačkoliv je obyvatelstvo z naprosté většiny členy stejného ze stejného civilizačního okruhu, jako je tomu ve zbytku Čínské lidové republiky (a dokonce i etnicky se řadí do stejné skupiny jakožto chanští Číňané na rozdíl od například Korejců spadajících také do čínské civilizace) vypadá to, že jeví o spojení s vládou Číny velmi malý zájem. Naopak většina kroků podporujících ústřední pekingskou vládu vyvolává vlny nespokojenosti a masových protestů. Politické a ideologické prvky zde vyhrávají nad kulturní pospolitostí a nejčastějším jednotícím prvkem jednotlivých demonstrací je obava o ztrátu demokratického procesu.

3.1.2 Macao

Macao je obecně věnována menší pozornost, nežli je tomu v případě Hongkongu. Tato portugalská kolonie byla založena již roku 1557 jakožto jedna z mnoha obchodních kolonií, které Portugalsko v té době v Asii vlastnilo. (Encyclopaedia Britannica b. r. b.) Portugalsko se tak stalo prvním vlastníkem území v rámci čínského teritoria. Portugalci se snažili udržet svoje obchodní zájmy v Asii prostřednictvím navazování dobrých vztahů právě s Čínou a dařilo se jim tak dočasně vytlačovat ostatní evropské konkurenty jakými byly například Holanďané. Portugalci jsou také pravděpodobně prvními obchodníky, kteří do Číny přivezli opium. Nicméně o jeho větší distribuci se zasloužila až Východoindická společnost. I tak ale lze říci, že Portugalsko z hlediska západních vztahů s Čínou významně ovlivnil průběh navazování zahraničních styků a s tím i související vývoj v tehdejším čínském císařství. Po nějaké době bylo ale Portugalsko poněkud upozaděno Británií, které se podařilo postupem času vybudovat silnější ekonomická pozice a to i díky výhře v takzvaných opiových válkách. I to může být jeden z důvodů proč je obecně věnováno více pozornosti Hongkongu nežli Macau.

Na rozdíl od Hongkongu z Macaa nikdy nestalo japonské území. Už ve 30. letech 20. století bylo Macao prohlášeno za neutrální oblast. To kvůli čínsko-japonské války, která v té době probíhala. Tento statut si Macao zachovalo i v průběhu druhé světové války. Ostatně i jeho kolonizátor, Portugalsko, si během této války uchovalo pozici neutrálního státu. Díky neutralitě Macaa se tato oblast stala cílem uprchlíků, kteří se snažili uniknout válce. Šest let po ukončení druhé světové války, tedy v roce 1951, získalo Macao od Portugalska oficiální statut zámořské provincie. (Encyclopaedia Britannica b. r. b.)

Motivy předání této portugalské kolonie zpět pod čínskou správu jsou však značně rozdílné. Na rozdíl od Hongkongu, snaha o předání Macaa byla poprvé iniciována již v polovině 70. let 20. století a to ze strany Portugalska. (Eilo 2014: 17–21) Portugalsko se totiž v té době po převratu a postupné tranzici k demokracii začalo zbavovat svého zbytkového koloniálního dědictví. Macau jakožto prodělečná oblast, jejíž turistický ruch a hráčský průmysl nedokázali plně pokrýt potřebné náklady. Právě z tohoto důvodu se čínská vláda převzetí Macaa zprvu zdráhala. Obrat přišel až po dohodě, na jejímž základě měl být vrácen Hongkong. V roce 1987 tak Čínská lidová republika i Portugalsko podepsali smlouvu o předání Macaa pod čínskou správu plánované na rok 1999. Někteří tento krok uvítali. Bankéři a politici dokonce v 90. letech vyjadřovali svoji podporu většímu zapojení pekingské vlády.

Motivy byly však čistě ekonomické. Vedení města potřebovalo investice, které by jim pomohly nastartovat rozvoj infrastruktury, turistického ruchu a služeb celkově. Špatnou situaci dokresluje i na 25 tisíc prázdných bytů, které se v té době v Macau nacházeli a také pouliční zločin připisovaný triádám zapojeným do místního gamblerského průmyslu. (Ewing 2007) Macao se po roce 1999 investice skutečně dostalo, což vedlo k masivnímu rozvoji turistického ruchu a hráčského průmyslu. V roce 2002 byl liberalizován gamblerský trh, díky čemuž se Macau dostala přízeň i zahraničních investorů. Dnes je tak Macao známé především pod vizáží „asijského Las Vegas“. Jedná se o nejbohatší hráčský trh na světě, který ten Las Vegaský předběhl v průběhu pěti let. A ačkoliv rok 2015 znamenal z

hlediska příjmů ten nejslabší od roku 2010, vydělal hráčeký průmysl za loňský rok pro Macao v přepočtu 28,89 miliard dolarů¹³. (Lin 1997)

Stejně jako je tomu v případě Hongkongu se i v Macau stalo pro demonstrační shromáždění důležité datum předání Macaa. Den, kdy bylo předáno Macao pod čínskou správu, nastal 20. prosince 1999. V tento den je každoročně pořádán protivládní pochod na podporu demokracie. To i přes fakt, že v době předání politické moci byla v Macau na rozdíl od Hongkongu zachována jeho tehdejší vláda. „*Historicky byly formy veřejné politické participace v Macau vzácné, ale od 1999 počet velký protestů a demonstrací dramaticky narostl, obzvláště po liberalizaci trhu s kasiny v roce 2002.*“ (Eilo 2014: 193)

V roce 2007 se na výročí předání, tedy 20. prosince, sešlo více jak tisícovka lidí, kteří demonstrovali za účel ukončení korupce a zavedení větší míry demokracie. (Pomfret 2007) Menší protesty se udály i v roce 2009 kdy byl do právního řádu v Macau implementován článek 23 ve stejné podobě, v jaké měl být začleněn to právního řádu Hongkongu. I zde se objevily obavy ze zneužívání zákona proti odpůrcům čínské centrální vlády. Dalším výraznějším rokem byl rok 2014, kdy se na konci května mobilizovalo na 20 000 lidí, aby vyjádřili svůj nesouhlas s vládními návrhy zákonů, především pak o imunitě vztahující se jak na současné, tak již vysloužilé členy vlády. (New Tang Dynasty Television 2014) Co se do počtu týče, jednalo se tak o jednu z největších demonstrací v Macau. Na konci stejného roku vyšli znovu lidé do ulic při příležitosti patnáctého výročí předání Macaa, na které dorazil i čínský prezident Xi Jinping. (Al Jazeera 2014) Xi Jinping ve svém proslovu mimo jiné podporoval sjednocení Číny pod jedním systémem, což tedy přímo odporuje dosavadnímu „one country, two systems“. (BBC 2014) Je zřejmé, že protesty v Macau nedosahují rozsahu protestů v Hongkongu, je třeba však zohlednit, že Macao je co do rozlohy tak i počtu obyvatel několikanásobně menší oblastí.

---

¹³ Cohen, Muhammad. 2016. „With Revenue Lowest Since 2010, Macau Finally Gets Some Good News: 2015 Is Over“. Forbes. Dostupné na: <http://www.forbes.com/sites/muhammadcohen/2016/01/03/with-revenue-lowest-since-2010-macau-finally-gets-some-good-news-2015-is-over/#28f1e5d76c6e> (10. 5. 2016).

Stejně jako v Hongkongu se zde ale pravidelně konají demonstrace na podporu demokracie a i návštěvy čínských vládních elit pravidelně vyvolávají nespokojené odezvy místního obyvatelstva. S přihlédnutím na okolnosti předání, konkrétně původní neochotu Čínské lidové republiky přijmout Macao pod svoji správu, a na druhé straně snaha Portugalska o zbavení se tohoto území, jeví se jako tento krok ekonomickým pragmatismem. Kulturní faktory samozřejmě i v tomto případě hrají roli a majoritní skupina místních se cítí být Číňany a ctí také čínská náboženství a tradice, přesto se však snaží o zachování určité míry autonomie a ukazují také snahu o zachování demokratických principů. Po masivních investicích a následném rozvoji Macaa je pochopitelná čínská snaha o největší možnou kontrolu tohoto území, nicméně se dá usoudit, že hlavním motivem jsou spíše ekonomické faktory, nežli jakási kulturní pospolitost.

3.2 Konfuciánská vs. Islámská civilizace

„Islámská a čínská civilizace se diametrálně rozcházejí v otázce náboženství, kultury, tradice, politiky i v základních postojích, jež stojí u kořenu způsobu života lidí v těchto civilizacích.“ (Huntington 1996: 216) Takto popisuje autor vztah mezi těmito dvěma kulturami. Není tak pochyb, že na základě této definice, by měli v oblasti Sin-ťiangu, tedy oblasti hojně osídlenou muslimy, vznikat nepokoje. Ačkoliv Huntington také hovoří o vzájemné spolupráci mezi Islámskou a čínskou civilizací, ta se dle jeho deskripce vztahuje pouze na makroúroveň jeho předpokladu. Autor zde mluví o zvyšující se spotřebě ropy a prodeji zbraní díky čemuž měly právě tyto civilizace mezi sebou nalézt dialog, výhodný pro obě strany. Zůstává otázkou, zda lze toto přisoudit na základě vztahu těchto dvou kultur, které spojuje jejich společný nepřítel („Západ“), nebo zda se nejedná spíše o ekonomický pragmatismus. Nicméně na mikroúrovni by mělo stále docházet k vzájemné nevráživosti, která může eskalovat až do formy ozbrojeného konfliktu. To ostatně tvrdí i sám autor, když hovoří o skupinách, mezi kterými čas od času propuká násilí a jako příklad uvádí střet čínské a islámské civilizace v Malajsi. Ani vzájemná kooperace mezi Čínou a islámskými státy, by tak

neměla být překážkou pro vznik násilí mezi muslimy a Číňany na území Čínské lidové republiky.

Dle posledního sčítání lidu v roce 2010 se v Číně vyskytuje 1,8% muslimů z celkové populace přesahující 1,36 miliardy obyvatel¹⁴. To vychází na zhruba 24,5 milionu vyznavačů islámu v této zemi. Velmi početná skupina vyznavačů tohoto náboženství se pak nachází na západě země v provincii Sin-ťiang (Xinjiang) jak je patrné z mapy (obr. č.3). Nejpočetnější skupina muslimů v Číně spadá pod etnickou skupinu Hui. Druzí v pořadí jsou Ujgurové. Mezi těmito dvěma skupinami jsou však výrazné rozdíly. Zatímco etnikum Hui je etnicky a lingvisticky velmi blízké čínskému etniku Han a jsou i například vzhledově prakticky neodlišitelní, Ujguři jsou Hanům mnohem vzdálenější. Řadí se do takzvaných turkických národů a mají vlastní zvyky a tradice. Na rozdíl od Hui nepoužívají tradiční čínštinu, ale svoji vlastní řeč, kterou je ujurština. (Encyclopaedia Britannica 2015)

Historicky byl region Sin-ťiang takřka odjakživa turbulentní oblastí. První interakce mezi čínským císařstvím a etniky žijícími na tomto území proběhla již za dynastie Han (datována od 206 př. n. l. až 220 n. l.), nicméně se ještě na dlouhou dobu jednalo o území rozdělené do různých celků. I přes původní náboženskou různorodost, zde postupem času převážila islámská víra. Proces islamizace regionu byl završen někdy v počátcích 17. století. Právě v této době, 17. století, byla tato oblast, známá také pod názvem Východní Turkestán, součástí Džúgarského chanátu. (Myšička 2015: 33–34) Tato nomádská říše však budila obavy v tehdejší čínské vládnoucí dynastii, dynastii Qing. Po několika dekádách konfliktů (mimo jiné i na území Tibetu) se však dynastii Qing v čele s císařem Qialongem podařilo Džúgarskou říši porazit. To bylo zapříčiněno především kvůli nástupnické krizi, která chanát postihla a také kvůli způsobům boje Qianlonga, který započal proti tomuto etniku vyhlazovací válku. V roce 1768 tak bylo území Východního Turkestánu pod záštitou Číny poprvé sjednoceno a připojeno

---

¹⁴ Central Intelligence gency. 2016. China: People and Society. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html> (13. 5. 2016).

k císařství pod jménem Sin-ťiang (anglicky Xin-jiang) znamenající v překladu „nové pohraničí“. (Myšička 2015: 34–36)

Tímto způsobem se dostala čínská správa na území Sin-ťiang, nicméně je třeba podotknout, že se jednalo o nepřímou formu správy. Obyvatelům bylo umožněno zachovat svoje zvyky jako například tradiční oděvy, islámský kalendář či dokonce právo šaría. Čínské elity se snažili do správních funkcí dosazovat místní turkické elity, kterými byli begové. Ti měli za úkol snížit moc tradičních muslimských aristokratů. Do vnitřního dění tohoto území se také snažil zapojit západní sused, Chokandský chanát, který se pokoušel podněcovat povstání muslimských obyvatel proti čínské císařské moci. Na to čínské císařství reagovalo smlouvou mezi Chokandem a Čínou a také podporou migrace etnických čínských obyvatel do oblasti Sin-ťiang. (Myšička 2015: 36–39) Nicméně i tak došlo v roce 1864 k masivnímu povstání v severozápadní Číně, především kvůli zvyšování daní a nedostatečné správě. Toho využil Jakúb beg, původně vojenský velitel ve službách Chokandského chanátu, který se v roce 1865 v Kašgaru (největším městě Sin-ťiang) vyhláší emírem ve vlastním muslimském státě. Jeho režim následně pronásledoval etnikum Hui, které se také pokoušel systematicky vyvražďovat. Právě toho využil čínský velitel Zuo Zongtang, který za pomoci čínských muslimských vojenských velitelů potlačil povstání v této oblasti a roku 1878 dobyl i stát Jakúba bega. Posléze byl Sin-ťiang v roce 1884 prohlášen za řádnou provincii s přímou správou čínského dvora a byl i jmenován první guvernér Sin-ťinagu, Liu Jintang. (Myšička 2015: 39)

Do konce vlády dynastie Qing se na nové hranici Číny již nic mimořádného nestalo. V roce 1911 však započala v Číně revoluce, jejíž výsledkem bylo přetvoření císařství na republiku v roce 1912. Po této revoluci se moci na západě Číny chopil hanský vůdce místních turkických jednotek, Yang Zengxin, a později byl prohlášen Pekingskou vládou za guvernéra Sin-ťiang. (Dillon 2010: 168–169) Yang Zengxin disponoval výjimečnými schopnostmi v roli správce a i přes měnící se situaci v Číně, která se stávala republikou, se mu podařilo udržet status quo a tím i pořádek v oblasti Sin-ťiang. To i díky svojí snahou izolovat se od dění v Pekingu. Jeho následovník, Jin Shuren, však tyto schopnosti značně postrádal. Za jeho

vlády tak narostlo napětí mezi čínskou administrativou a ujghurskými elitami. V roce 1930 pak umírá Shah Makhsud, vůdce Ujgurů, a na jeho místo přichází jeho syn Nasir. Jin Shuren se ovšem pokusil této situace využít a snažil se upevnit svoji moc v ujgurském regionu. To o rok později vyprovokovalo povstání Ujgurů proti čínským autoritám, které bylo podpořeno také místním „warlordem“ Ma Zhongyingem, etnickým Huiem, který se snažil vybudovat svoji mocenskou základnu v Kašgaru. Sin-ťiang se tak v období republikánské vlády stal oddělenou a politicky nestálou oblastí.

Ve třicátých letech dvacátého století narůstala mezi Ujgury a dalšími turkickými etniky v Sin-ťiangy pan-islámské a pan-turkické nálady. Za těchto okolností byla 12. listopadu 1933 vyhlášena Spojená islámská republika východního Turkestánu (označována také jako 1. Východní Turkestánská republika) a to v jihozápadním cípu Sin-ťiangy. Tato republika se profilovala na základě islámské identity a moderních učení. Odkazovala se také na režim Jakúba bega, a označovala se za jeho nástupce. Její existence však nebyla dlouhá, existovala pouze do 6. února 1934, kdy bylo dobyté největší město regionu, Kashghar. Ten podlehl náporu Huiského warlorda Ma Zhongyinga. I přes svoji krátkou životnost se však tomuto státnímu útvaru podařilo ustanovit řadu fungujících politických institucí a především svojí vlastní měnu a vlajku. Právě odlišná měna a světlemodrá vlajka s bílou hvězdou a půlměsícem se stala symboly budoucích následovníků, ať už 2. Východní Turkestánské republiky nebo současných separatistů. (Forbes 1986: 225–232)

Ani Ma Zhongyingovi se však nepodařilo uklidnit situaci v oblasti na dlouho. Sheng Shicai, nově dosazený guvernér oblasti, se za pomoci Sovětského svazu, se kterým v minulosti spolupracoval, postavil proti Ma Zhongyingovi a zatlačil ho až na jih Sin-ťiangy, odkud byl později nucen uprchnout. (Falkenheim b. r.) V této situaci se moci chopili opět Ujguři podporováni dalšími etniky (například Kazachy) a v roce 1944 vyhlásili Východní Turkestánskou republiku. Ta se nalézala v severním cípu oblasti a rozkládala se na území tří tamních regionů. Proto je také Číňany toto období někdy označováno jakožto revoluce tří regionů. (Dillon 2010: 374) Po skončení druhé světové války se pokoušel i generál Čankajšek o

znovunastolení čínské správy v západní oblasti, nicméně se mu nepodařilo svoji autoritu rozšířit i na ony zmíněné tři regiony. To se povedlo až Komunistické straně Číny v roce 1949. Většinou je připojení těchto regionů nazýváno mírovým osvobozením. Začátek připojení byl iniciován prostřednictvím telegrafických zpráv, které si obě strany vyměňovali. Po určité době se elity Východní Turkestánské republiky rozhodly v září 1949 vzdát hrozbě ze strany Lidové osvobozené armády a přislíbili svoji věrnost komunistické straně. Jednání o přesné budoucí podobě a správním systému Sin-ťiang, měla proběhnout začátkem roku 1950, nicméně na ně k nim nikdy nedošlo, jelikož letoun, který měl na palubě osm nejvyšších lídrů Východní turkestánské republiky, za dodnes nejasných okolností havaroval a nikdo z delegace nepřežil. I přes svojí krátkou existenci má tento stát pro současné Ujgury vysoký význam jakožto symbol separatismu proti čínské nadvládě. (Dillon 2010: 374–375)

Po tomto období došlo ke značným reformám oblasti. Pod záštitou Komunistické strany Číny byl nastartován program podporující migraci hanských Číňanů do oblasti Sin-ťiang. Zároveň s tím byl i uveden program pozemkové reformy. Ta se mimo jiné vztahovala na církvemi vlastněné budovy a pozemky. *„Ačkoliv byly tato kampaně prováděny na celém území Číny, byly upraveny pro Sin-ťiang (a také Tibet) aby počítaly se speciálními sociálními a náboženskými podmínkami v regionu.“* (Dillon 2010: 378) To mělo v konečném důsledku za cíl přetřhat tradiční sociální a politické struktury těchto oblastí. Dne 1. října 1955 byla vytvořena Ujgurská autonomní oblast Sin-ťiang, která existuje až dodnes. Jak již název napovídá, měla tato oblast nabývat určité míry autonomie. (Falkenheim b. r.) A ačkoliv byl v čele regionální vlády Burhan Shahidi, etnický Tatar, pravá moc spočívala v rukou vůdce Lidové osvobozené armády a regionálního zástupce komunistické strany, tedy v rukou etnických Hanů.

Po období „Velkého skoku“ a „Kulturní revoluce“ byla v důsledku těchto sociálních pokusů oblast Sin-ťiang zasažena hlubokou ekonomickou recesí a především materiálními nedostatky, které se odrazily v nedostatečích jídla a vypuknutí hladomoru. Již na počátku 60. let minulého století (tedy před započnutím Kulturní revoluce) tyto skutečnosti zapříčinily masivní migraci,

především kazašského etnika do Kazachstánu. To ve výsledku ještě navýšilo už tak napjatou politickou i etnickou situaci v pohraničních oblastech. S následky těchto pokusů, se oblast Sin-ťiangu začala vypořádávat až v 90. letech 20. století, kdy bylo do oblasti centrální vládou investováno potřebné finanční prostředky na rozvoj. Kromě peněz zaznamenal Sin-ťiang v této době (a především pak na konci 90. let) rapidní nárůst v přívalu etnických Hanů usídlujících se v této oblasti. (Falkenheim b. r.)

A jsou to právě 90. léta kdy můžeme zaznamenat rapidní eskalaci problematických situací v oblasti Sin-ťiangu. Za nejvíce problémové situace můžeme považovat následující. Dne 5. dubna 1990 došlo ve městě Baren k běžným modlitbám, které přerostly v demonstrace a později až v ozbrojené povstání. (Singh 2012: 4) Důvodem byla nespokojenost s politikou čínské vlády namířenou proti etnickým minoritám. Během protestů se objevily požadavky na vznik Východního Turkestánu a k uklidnění situace byla potřeba i Lidová ozbrojená policie. Další v pořadí jsou bombové útoky na autobusy ve městě Urumqi 5. února 1992. Mezi lety 1992 až 1993 proběhlo několik dalších útoků ve městech Yining (pro Ujgury Ghulja), Urumqi a Kashgaru zaměřených na veřejná prostranství. V roce 1993 došlo i k dalším bombovým útokům, tentokrát však byly za cíle vybrány vládní budovy ve městě Kashgar. O dva roky později započali další demonstrace, které volali po ukončení čínské správy nad oblastí Sin-ťiangu.

Pro uklidnění nepokojů musela čínská vláda nasadit na 20 000 vojáků a došlo při nich k útokům na policejní stanice a vládní budovy. Reakce čínské vlády na stále zhoršující se situaci přišla v roce 1996, kdy byla vyhlášena „Strike Hard Campaign“, jež si kladla za cíl boj proti separatismu a terorismu. Ta ovšem ještě více navýšila napětí, což vedlo k událostem 5. dubna 1997. (Singh 2012: 5) Tento den začali skupiny Ujgurů napadat v ulicích Yiningu etnické Hany a docházelo i k ničení majetku. Tato situace vstoupila v podvědomí především kvůli tvrdým represivním zákrokům policie, díky kterým během čtyř dnů zahynulo na 200 osob. Po tomto incidentu došlo ještě k tvrdším represivním opatřením zaměřeným především na muslimské školy a církevní představitele.

Mezi roky 1997 a 2006 tak došlo k uklidnění situace a v tomto období Čína nezažila žádné významné násilné střety v oblasti Sin-ťiangu. Období klidu bylo přerušeno v roce 2008 granátovým útokem na policejní stanici. Mnohem větší násilí však propuklo až o rok později v Urumqi. Na dvě stovky lidí bylo zabito a dalších téměř dva tisíce osob bylo zraněno během násilných protestů, které propukly během demonstrací na protest úmrtí ujgurského dělníka na jihovýchodě Čínské lidové republiky, ve městě Kanton (Guangzhou). Konečnou dohrou bylo ještě odsouzení šesti Ujgurů k trestu smrti za účasti na násilí během protestů. (Singh 2012: 3–12)

Výčet násilných protestů, či teroristických útoků pokračuje až do současnosti. Od napadení nožem, přes bombové útoky po pokusy o únos letadel. Na druhé straně jsou pak zaznamenány nepřiměřené metody používané policejními a vojenskými jednotkami, které mají za výsledek vysoký počet zraněných a často i několik mrtvých osob. (Singh 2012: 3–6) Taková je situace v současném Sin-ťiangu. Podobných událostí můžeme zaznamenat v řádu jednotek každý rok od doby prozatím nejmasivnějšího násilí v roce 2009. Většinu z výše uvedených střetů mají na svědomí separatistické skupiny působící v oblasti, nicméně vzájemné vztahy mezi jednotlivými skupinami nejsou zcela jasné. Neschopnost identifikovat a rozlišit jednotlivá hnutí působící proti státní činnosti tak pouze ještě více komplikuje pochopení celého dění. Nejdůležitějším separatistickým hnutím je ale bezpochyby Islámské hnutí Východního Turkestánu (dále jen ETIM z anglického The East Turkestan Islamic Movement). (Singh 2012: 3–12)

ETIM je muslimská separatistická skupina, složená z militantních Ujgurů. Roku 2002 byl ETIM dokonce přidán na seznam teroristických organizací OSN. K tomu došlo v důsledku dění po 11. září 2001 kdy USA, Čína a další státy redefinovali svůj postoj a výklad terorismu. Založení ETIM se datuje někdy do začátku 90. let 20. století. S největší pravděpodobností to bylo v roce 1993 z popudu etnického Ujgura Hasana Masooma žijícího ve městě Kashgar. Původně vystupovala tato skupina pod názvem, který lze do angličtiny přeložit jako East Turkestan Islamic Party of Allah (ETIPA). „Někteří experti tvrdí, že ETIM je pouze zastřešující organizace pro mnoho menších skupin, včetně těch, které operují v Pákistánu a střední Asii.“ (CFR

2016) „ETIM je také spojován s Turkistan Islamic Party, East Turkistan Islamic Party, the East Turkestan Islamic Party of Allah a také Turkistan National Revolution Association.“ (Rehman 2014: 1) Dle některých autorů tak nejde pouze o vzájemnou spolupráci, či sdílení členů, ale o naprosté překrytí skupin, které jsou ve skutečnosti pouze jedinou organizací vystupující pod jinými jmény¹⁵. Chaotické řazení těchto skupin nepoukazuje pouze na zmatenost autorů v těchto organizacích, ale také pravděpodobně na nestálou strukturu uvnitř těchto skupin, které nejspíše nemají pevně dané uspořádání. OSN ve svém oficiálním seznamu teroristických skupin zařazuje všechny tyto skupiny právě pod názvem ETIM¹⁶. Hlavním cílem ETIMu je vytvoření Východního Turkestánu, nezávislého muslimského státu, jehož území by se rozprostíralo na západním území dnešní Čínské lidové republiky. „*Jiné zprávy navrhuji, že skupina má zájem vytvořit nový „Východní Turkestán“, stát, který by zahrnoval části Turecka, Kazachstán, Kyrgyzstan, Pakistan, Afghanistan a Sin-ťiang.*“ (Rehman 2014: 1) Členové této skupiny se veřejně přihlásili například k bombovým útokům na východním pobřeží Číny ve městech Šanghaj a Kunming v roce 2008. Dle některých autorů (Dillon) stojí i za organizací ujugurských demonstrací, které nakonec propukají do násilných protestů a které se na první pohled mohou zdát jakožto přirozeně vzniklou reakcí.

Kromě ETIMu považuje Čínská lidová republika za teroristické skupiny i East Turkistan Liberation Organization (ETLO), World Uyghur Youth Congress (WUYC) a také East Turkistan Information Center (ETIC).¹⁷ ETIC byl od doby svého založení, tedy roku 1997¹⁸, využíván extrémistickými skupinami Ujgurů jakožto propagační organizace, která skrze média otevřeně vyzývá k páchání násilí na etniku Han a snaží se o nábor

---

¹⁵ Terrorism Reserch & Analysis Consortium. b. r. Turkistan Islamic Party (TIP). Dostupné na: <http://www.trackingterrorism.org/group/turkistan-islamic-party-tip> (13. 6. 2016).

¹⁶ United Nations Security Council Committee. 2015. The List established and maintained by the 1267/1989 Committee. Dostupné na: <https://www.un.org/sc/suborg/sites/www.un.org.sc.suborg/files/1267.htm#alqaedaent>. (12. 6. 2016).

¹⁷ Embassy of the People's Republic of China in the United States of America. 2003. China seeks int'l support in counter-terrorism. Dostupné na: <http://www.china-embassy.org/eng/xw/t56257.htm> (16. 6. 2016).

¹⁸ Terrorism Research & Analysis Consortium. b. r. East Turkistan Information Center. Dostupné na: <http://www.trackingterrorism.org/group/east-turkistan-information-center> (15. 6. 2016).

nových extrémistů. WUYC je organizací založenou již někdy v 60. letech minulého století. Vznikla na popud ujgurských emigrantů ze Sin-ťiangu. Jejich oficiálním cílem byla podpora nezávislosti Sin-ťiangu ze zahraničí, neoficiálně se však dle některých zpráv podílela na přípravě řady teroristických útoků. ETLO (známé také pod zkratkou SHAT - Sharki Turkestan Azatlik Tashkilati)¹⁹ založené v roce 1996, si klade za cíl stát se hlavní opozicí vůči etnickým Hanům a dosáhnout samostatnosti Sin-ťiangu. (Ridley 2012: 162–167) Rusko a Čína viní tuto organizaci za řadu menších útoků jak v Číně, tak i v oblasti centrální Asie. Tyto organizace však nefigurují na seznamu teroristických organizací OSN. Řada analytiků totiž tvrdí, že jak Čínská lidová republika, tak Ruská federace zveličují hrozbu ze strany některých organizací, aby tak mohli navýšit svůj vliv v oblasti, ve které působí. (Global security b. r. a.)

Problematický však není pouze terorismus a separatistické tendence ze strany ujgurských militantních organizací. Jako problémový se jeví také přístup čínské vlády a její politika vůči ujgurskému etniku v oblasti Sin-ťiangu. Etničtí Hanové drží naprostou většinu správních funkcí v regionálních institucích vlády a pravděpodobnost, že by nějakou vyšší rozhodující funkci získal Ujgur je velmi malá. (Beech 2014) Dalším rozhodujícím faktorem je jazyk. Občané etnických minorit si mohou vybrat, zda chtějí podstoupit vzdělání ve svém vlastním jazyce, nebo v čínštině. V případě výběru čínštiny se jejich uplatnění rapidně zvýší. Tento fakt však přirozeně platí pro všechny etnické menšiny na území Číny, nikoliv pouze pro Ujgury. Neměli bychom opomenout ani otázku migrace podporovanou ze strany vlády. Díky narůstajícím investicím do oblasti, vzrostl i počet pracovních příležitostí a s tím i počet migrantů směřujícím do Sin-ťiangu. Mnoho z těchto migrantů jsou etničtí Hanové a jejich počet narostl skutečně rapidně. V roce 1949 činil jejich podíl v Sin-ťiangu asi 6,7%, zatímco v roce 2008 už tomu bylo 40%.²⁰ Fakt, že Hanové se většinou řadí do vyšších vrstev

---

¹⁹ Terrorism Research & Analysis Consortium. b. r. East Turkistan Liberation Organization. Dostupné na: <http://www.trackingterrorism.org/group/east-turkistan-liberation-organization> (15. 6. 2016).

²⁰ Bhattacharji, Preeti. 2012. Uighurs and China's Xinjiang Region. Council on Foreign Relations. Dostupné na: <http://www.cfr.org/china/uighurs-chinas-xinjiang-region/p16870#p3> (10. 6. 2016).

společnosti, díky obecně vyšším finančním příjmům, pak na vzájemné snášenlivosti nepřidává. Problém s masivní migrací spočívá i v ekologických otázkách, nárůst obyvatel má bohužel neblahý vliv na zdroje pitné vody a ornou půdu, které postupně ubývají. Někteří chudší obyvatelé, v tomto případě po většinou Ujguři, jsou tak pomalu nuceni oblast a svoje případné hospodářství opustit. (Singh 2012: 3–12) Posledním, však neméně důležitým faktorem, je náboženství. Na tomto bodě lze spatřit rozdílné jednání čínské vlády s jednotlivými minoritními skupinami. Přístup vůči jednotlivým muslimským entitám se totiž liší. Je pravdou, že na popud čínské vlády bylo zakázáno ujgurským muslimům držet ramadán, či nošení tradičních dámských oděvů jejich součástí jsou závoje zakrývající obličej. Takto zahalené ženy by oficiálně neměly mít přístup do hromadné dopravy a zákaz se vztahuje i na další služby. Avšak případě ramadánu bylo například etnickým Huiům umožněno bez problému držet půst a nebyli dle jejich výpovědi nijak omezeni v dodržování tohoto muslimského svátku. Jiná byla situace právě v oblasti Sin-ťiangy kde bylo zaznamenáno případy, kdy bylo ve školách navštěvovaných Ujgury dohlíženo, zda v průběhu dne jí, což již znemožnilo dodržovat tradiční půst. Ani s tradičním zakrýváním obličeje nemají Huiové problémy a počet takto zahalených žen naopak narůstá. Tato diskriminační politika tak samozřejmě vzbuzuje nenávistné pocity ze strany Ujgurů nejen vůči Hanům ale pochopitelně také Huiům, kteří mohou využívat všech svých náboženských tradic. V již zmíněných násilných protestech v roce 2009 jsme tak mohli zaznamenat například heslo: „Zabijte Hany, zabijte Huie“, které bylo používáno extrémistickými Ujgury i v médiích. (Albert 2015)

Pokud máme učinit závěr z našich zjištění zdá se, že pro případ střetnutí islámské a čínské civilizace Huntingtonovy předpovědi skutečně platí. To tedy za předpokladu, kdy za islámskou civilizaci považujeme pouze etnické Ujgury a etnikum Hui řadíme naopak do civilizace čínské. Tamní konflikt nabývá obrysů, které byly popsány Samuelem Huntingtonem. V první řadě se jedná o „boj o identitu“ Ujgurů, kteří se bojí o ztrátu svojí vlastní kultury a volají po větší míře autonomie, v extrémních případech po úplném odtržení a vytvoření nového státu. Existují zde tak skupiny, které se

nebojí pro splnění svého cíle využít násilí a dokonce i teroristických praktik. Na druhé straně čínská vláda používá řadu diskriminačních opatření, které jsou cílena přímo na skupinu Ujgurů, jak lze spatřit na rozdílech mezi chováním vůči Ujgurům a Huiům, jejichž valná většina jsou také muslimové. Hanové v čelních funkcích správních úřadů a migrace etnických Hanů do oblasti Sin-ťiang, podporována centrální vládou, pak může připomínat Huntingtonova slova o snaze vytlačit, či ovládnout zástupce minoritní civilizace. Přičteme-li k tomu fakt, že tento konflikt má kořeny hluboko v minulosti, a že k největším střetům dochází od 90. let 20. století, jeví se Huntingtonova předpověď jakožto pravdivá.

3.3 Konfuciánská vs. Budhistická civilizace

Tibet je jednou z nejznámějších a nejproblematičtějších oblastí Číny. Jeho historie vyvolala řadu kontroverzí po celém světě. Dala také za vznik řadě uskupení propagující samostatnost Tibetu na čínské vládě. Příkladem nám může být hnutí Free Tibet²¹ nebo český festival se stejnojmenným názvem²². Právě v českém prostředí rezonovala otázka Tibetu v době nedávné a to sice při návštěvě čínského prezidenta. Po dobu jeho návštěvy aktivisté s Tibetskými vlajkami pořádali demonstrace a happeningy v ulicích Prahy, aby dali najevo podporu svrchovanosti této dnes už čínské autonomní oblasti. Tibet a jeho separatistické snahy jsou tak poněkud paradoxně tématy, kterým se dostává mnohem větší pozornosti nežli tomu je třeba u oblasti Sin-ťiang. Lehce paradoxní je tato situace z toho důvodu, že v Tibetu na rozdíl od Sin-ťiang neexistují teroristická hnutí bojující za svoji autonomii. Tibetu se tato skutečnost podařila hlavně díky svojí exilové vládě a především pak světově známé osobnosti Tändzina Gjamcho, který ač z exilu, stále zastává roli dalajlámy, tedy duchovního vůdce Tibetu.

Tibeťané pravděpodobně pocházejí původně z oblasti severozápadní Číny. Odtud se postupem času díky svému nomádskému způsobu života

---

²¹ Oficiální stránky hnutí <http://freetibet.org/>.

²² Oficiální stránky festivalu <http://free-tibet.cz/>.

přesunuli do regionu tibetské náhorní plošiny, kde se usadili a založili svůj první státní útvar, Tibetské království, které bylo důležitým politickým subjektem v oblasti střední Asie v období od 7. do 9. století. (Richardson b. r.) Během tohoto období se Tibetanům podařilo navázat důležitou alianci s Turkickými kmeny, díky níž společně bojovali proti expanzi čínských dynastií. Již v této době v Tibetu došlo k budování prvních budhistických chrámů, a celkovému rozmachu buddhismu, díky kterému je Tibet proslulý dodnes. Následně však v důsledku vzájemných bojů jednotlivých vojevůdců došlo k úpadku království, které nakonec opustila i královská rodina. Pod vlivem nového panovníka bylo započnuto „tažení“ proti buddhismu, jenž narušilo budhistické tradice, které byly obnoveny až po téměř jednom století. Zároveň přišlo neodvratné rozštěpení říše na menší celky.

Rozštěpenost tohoto útvaru později ve 13. století využila mongolská dynastie Jüan, která ovládala území dnešní Číny. Ta následně reorganizovala strukturu Tibetu tím, že jej rozdělila na 13 administrativních částí, do jejichž čela postavila funkci hlavního lámy, který dle jejich rozhodnutí pocházel z kláštera Sa-skya. V tomto klášteře se tak na několik dalších dekád rozhodovalo o téměř veškerém dění v Tibetu. (Richardson b. r.)

S nástupem etnicky čínské dynastie Ming, skončila nejen vláda kláštera Sa-skya, ale také vláda čínské monarchie nad územím Tibetu. Tibet následně zažil období rozkvětu, kdy se na jeho území nacházelo velké množství učenců, kněží, kvalitních bojovníků a dalších osob, díky kterým tibetské království zažívalo éru rozvoje. (Richardson b. r.) To platí především v oblasti kultury, což se projevilo především na bohaté výzdobě chrámů. Historie má však tendenci se opakovat a tak i po tomto období začalo být patrné štěpení uvnitř Tibetu na jednotlivé části, ovládané rozdílnými vůdci. Zároveň přichází nástup pravděpodobně nejdůležitější budhistické školy v Tibetu, Dge-lugs-pa. Dge-lugs-pa (v překladu žluté klobouky) postupem času získala, někdy v druhé polovině 16. století, vedoucí pozici Tibetu a její vrchní představitel navazoval přátelské vztahy s vůdcem Mongolů. Je to právě toto období kdy se poprvé objevuje pojem Dalai Lama, tedy duchovní a politický vůdce všech Tibetanů. Dalai Lama je od té doby tradičně vybírán mnichy ze školy Dge-lugs-pa. Přátelství Dge-lug-py a Mongolů se projevilo

jako výhodné pro Mongoly, kteří díky umění svého vůdce byli všichni mongolové zahrnuti pod tuto budhistickou školu. Toho následně mongolové využili v rámci svých teritoriálních zájmů. Po smrti lídra „žlutých klobouků“ si začali nárokovat území Tibetu avšak až poté, co byl novým dalajlámou příznačně zvolen jeden z členů mongolské panovnické rodiny. I přes přítomnost mongolské armády se však nepodařilo ochránit svěťence mongolské rodiny, který umírá díky rivalitě Dge-lugs-py s Karma-pou (v překladu červené klobouky). Následkem toho bylo i vystředání na pozici mongolské vládnoucí rodiny. Tou se nově stala rodina z kmene Khoshut, která zaujala vedoucí pozici Dge-lugs-py a v roce 1640 obsadila Tibet po porážce Karma-py.

Následuje období, ve kterém Tibetu vládnou společně Mongolové a Tibeťané. Roku 1642 je jmenován novým dalajlámou mongol Güüshi Khan v novém hlavním městě Tibetu – Lhase, a dva roky nato se v Číně chopí moci nová dynastie, dynastie Čching. Ta později zve nového dalajlámu do Pekingu, kde mu byl udělen čestný titul a potvrzení jeho nároku na post dalajlámy. Motivy tohoto kroku byly čistě politické. Čerstvě vládnoucí dynastie Čching se snažila udržovat dobré vztahy s Tibetem a tím pádem i s mongolskými kmeny (kteří byly v drtivé většině buddhisté), které představovaly pro čínské císařství potencionální nebezpečí. Toto navazování přátelských vztahů se stalo pro budoucí vývoj Tibetu klíčovou událostí. Na počátku 18. století začali Tibetem zmítat mocenské boje mezi mongolskými kmeny, jež se snažili chopit pozice vůdce. Čínský císař Kchang-si vyslal kolem roku 1720 vojáky, kteří uklidnili situaci a zatlačili vojska Džungarů, již se pokoušeli využít dočasné nestability. Jako výsledek tohoto tažení bylo stálé umístění čínské vojenské posádky a čínských úředníků v Lhase. Ačkoliv byl tento krok původně viděn jakožto přátelská ochrana, umožnil Číňanům v průběhu doby získat určitou kontrolu nad Tibetem. Je dobré připomenout, že Číňanům se opravdu dařilo tuto oblast bránit jak před vnitřními tak vnějšími nebezpečími. Čínští úředníci rychle nabývali na moci a po roce 1793²³ to byli oni, kteří schvalovali výběr nového dalajlámy. Čínský vliv znamenal rozvoj Tibetu

---

²³ Encyclopaedia Britannica. b. r. Amban: Chinese Official. Dostupné na: <http://www.britannica.com/topic/amban> (18. 6. 2016).

v oblastech administrativy, armády a infrastruktury. (Wolff 2010: 222)
Zároveň znamenal uzavření tohoto regionu pro cizince, kterým byl roku 1792 zakázán vstup na území Tibetu. (Wolff 2010: 220–223)

To ovšem neodvrátilo snažení Britů o proniknutí do této oblasti. Ti po dlouhou dobu viděli Tibet jako jednu z možných cest jak navázat obchodní styky s Čínou a také jako potencionální protiváha vůči expandujícímu Rusku. V roce 1903 tak byla z území Indie vyslána mise s cílem ujednat vzájemný obchod a stanovit jasné hranice. Ta přerostla v plnohodnotnou invazi jednotek britské Indie do Tibetu. Čínské císařství se v té době zabývalo závažnějšími nebezpečími, jakými byli například rebelie, a tak nebylo schopno oblast Tibetu udržet pod jejím vlivem. V pořadí třináctý dalajláma byl nucen uprchnout z Lhasy do Urgy (dnešní Ulánbátar), hlavního města dnešního Mongolska. Jeho tamější pobyt však nenabyl dlouhého trvání. Čínská vláda kvůli jeho útěku prohlásila dalajlámu za sesazeného. Také mongolové a především jejich duchovní vůdce Jebtsundamba Khutukhtu, který se snažil o vybudování konkurenčního duchovního centra buddhismu, neuvítali dalajlámu s nadšením. Ten se tak navrátil zpět do Tibetu, odkud se snažil usmířit si čínskou vládu. Roku 1906 došlo k uzavření anglicko-čínské úmluvy, na základě které se Angličané vzdali zisků nabytých v jejich invazi. V důsledku tohoto vývoje byl pověřen Zhao Erfeng k upevnění čínské kontroly nad Tibetem. Toho dosáhl, když v únoru 1910 přivedl vojenské jednotky do Lhasy. Dalajláma ze strachu z čínské moci opět uprchl do exilu, tentokrát však do města Darjeeling v Indii. Nicméně po příchodu čínské revoluce v roce 1911 se Tibetané pod exilovým vedením dalajlámy postavili na odpor Číňanům a ty byly tak v dubnu 1912 z Tibetu vyhnány. Necelý rok nato se do Lhasy vrátil i sám dalajláma. Tibet byl bez čínských vojáků a úředníků poprvé od 18. století. Čínská republika se sice snažila o navázání dobrých vztahů s Tibetem, ten se ale na základě svých předešlých zkušeností rozhodl pro politiku izolacionismu a nenavázal s Čínou ani symbolické vztahy, které mu byly nabízeny. (Richardson b. r.)

Díky úmyslné izolaci zažil Tibet v následné době, období klidu a skutečné separace od dění v Číně. To však bylo přerušeno, když se Komunistická strana Číny chopila moci v roce 1949. Vůdce strany, Mao Ce-

tung původně zamýšlel připojení Tibetu stejným způsobem, jaký byl použit na oblast Sin-ťingu, tedy „mírovým osvobozením“. Avšak situace v Tibetu mu to neumožňovala z důvodu jeho politiky izolacionismu a také nepřítomnosti čínského etnika na jeho území. *„V prosinci 1949, soudě že Tibet může být „osvobozen“ pouze vojenskou akcí, začal Peking připravovat invazi do východních provincií Tibetu, zejména Chamdo, zatímco otevřel jednání s existující tibetskou vládou.“* (Dillon 2010: 311) O necelý rok později překročila Lidově osvobozenická armáda hranici Tibetu, s cílem zneškodnění tibetské armády v Chamdo a odříznutí Lhasy. Zastaralé a amatérské vojenské složky Tibetu přirozeně nepředstavovaly žádnou výzvu pro jejich čínské oponenty a během dvou týdnů byla poražena. Ačkoliv mohla Maova armáda bez problémů pokračovat až do Lhasy, jeho taktikou se stalo vyčkávání, doufaje, že se mu podaří vyjednat úmluvu se samotným dalajlámou, což by mu poskytlo větší legitimitu jeho jednání.

Tibeťané se sice zprvu pokusili na půdě OSN zajistit svůj status nezávislosti, jejich žádost však byla vetována Spojeným královstvím a Indií. Poté nezbývalo nic jiného, než přistoupit na Maovi požadavky. Delegace vyslaná do Pekingu dne 23. března 1951 podepsala sedmnáctibodovou dohodu, na základě které, přebírala Čínská lidová republika vládu nad Tibetem. *„Okolnosti, za jakých byla dohoda uzavřena, zůstávají kontroverzní, jelikož byla zjevně podepsána pod nátlakem.“* (Dillon 2010: 312) Sám dalajláma zůstal mimo vyjednávání celé dohody a svůj souhlas zaslal až dodatečně. Součástí tohoto dokumentu bylo i ponechání většiny tradičních struktur včetně čelního postavení náboženství a i samotná vůdčí role dalajlámy. To se však netýkalo částí s tibetskými komunitami v Sečuánu a Čching-chaje, které byly dřív historickým územím Tibetu (nicméně Tibeťané byli v těchto územních částech minoritním obyvatelstvem). Těchto regionů se tak dotkla i kolektivizační politika čínské komunistické strany. Tibetské komunity se tak uchýlily k migraci do centrálního Tibetu, který prozatím zůstal pozemkovými reformami a znárodnováním nepostižen. V polovině 50. let 20. století se však tyto politiky blížili i k centrálnímu Tibetu. Následkem byly demonstrace organizované především předchozími uprchlíky z oblastí Sečuánu a Čching-chaje. Nejdůležitějším se pak stalo povstání 10. března

1959, při kterém protestující Tibetané obklopily budovy čínské vlády v Lhase. Dne 19. března pak jednotky tibetské vlády obklíčili i čínské armádní základny. V průběhu následujících čtyř dní ale Lidově osvobozenecá armáda naprosto potlačila veškeré demonstrace na celém území Tibetu. Dalajlámovi nezbylo než uniknout do Indie, tibetská vláda byla rozpuštěna a byla ustanovena komise, která měla připravit vznik Tibetské autonomní oblasti. Zatímco dalajláma zakládal exilovou vládu ve městě Dharamsala, čínská vláda rozhodla, že sedmnáctibodová dohoda není nadále platným dokumentem a to jí umožnilo převzít plnou moc nad Tibetem. Tím byl otevřen prostor ke zkonfiskování největších pozemků a dokonce zrušení některých klášterů. (Encyclopaedia Britannica b. r. c.) Z pančenlamy, druhého nejvyššího lámy hned po dalajlámovi, se stal nejvyšší duchovním vůdcem Tibetu. To všechno bylo přípravou pro vznik Tibetské autonomní oblasti v rámci Čínské lidové republiky, k čemuž došlo v roce 1965.

I přes snahy Pekingu začlenit etnické Tibetány do rozhodovacích procesů, skrze lokální vlády, zůstala hlavní rozhodovací funkce Komunistické straně Číny, což je v rozporu s ideou autonomního regionu. Již rok po jeho vzniku se díky Velké proletářské kulturní revoluci stal Tibet jedním z největších terčů rudých gard, které spatřovali v Tibetské kultuře mnoho ze zastaralých rysů, proti kterým se v rámci kulturní revoluce bojovalo. (Dillon 2010: 370–374) Nutno dodat, že mnohdy to byli sami Tibetané, kteří se aktivně zapojili do struktur rudých gard a následně ničili tradiční kláštery a svatyně a vystupovaly veřejně proti tibetským náboženským praktikám a mnichům.

Uklidnění situace přinesla až Maova smrt, se kterou přišlo i uvolnění poměrů v Číně. Díky tomu také lokální vlády zaznamenaly nárůst v participaci etnických Tibetánů. (Wolff 2010: 163–165) Díky částečné liberalizaci bylo také umožněno znovu šíření tibetské kultury a jazyka. Nový lídr Číny, Hu Yaobang, dokonce odsoudil téměř až rasistické politiky a názory hanských elit vůči tibetskému etniku. Odpovědí na snížení represe v oblasti však byly demonstrace konané v průběhu následujících let. Represivní složky na ně odpovídaly často neadekvátní silou, díky čemuž v protestech umírala řada účastníků, což podnítilo další a další vlny

demonstrací. Dne 8. března 1989 bylo na území Tibetu dokonce vyhlášeno stanné právo, které trvalo po dobu 387 dní. Za toto období bylo na jeho základě zabito na 250 lidí. Po předčasné smrti Hu Yaobanga došla čínskému politbyru trpělivost a na Autonomní oblast Tibet byl během zimních měsíců roku 1989 uvalena nová forma tvrdě represivního režimu.

Hlavním nástrojem tohoto režimu se staly tvrdé zákroky proti demonstrujícím, zatýkání podporovatelů osamocенého Tibetu a v neposlední řadě tvrdé podmínky panující ve věznicích na území Tibetu. Vězňům často není umožněno plně vykonávat svojí víru a tradice, jako tomu bylo například v roce 1992, kdy se skupina 23 vězenkyň oděla do tradičních šatů na přivítání tibetského nového roku. Poté co neuposlechli výzvu na převlečení do vězeňského oděvu, byly bity a kopány. (Katsiaficas 2013: 118) I přes to se ženám podařilo v jejich oděvech setrvat a dokonce nahrát audiokazetu, kterou následně propašovaly ven z vězení. Po zjištění tohoto činu jim byly prodlouženy tresty, byly umístěny na samotku a dočkaly se i dalšího násilného chování. Dalšími formami protestu proti nemožnosti dodržování jejich tradic byly hladovky vězňů držené v letech 1993, 1996, 1997, a 1998. (Katsiaficas 2013: 119)

I mimo vězení pokračovali Tibetané v projevech odporu vůči Číňanům, avšak díky tvrdým represím se jednalo o občasně a nepříliš početné protesty. V roce 1996 bylo během demonstrace 70 mnichů uvězněno a dle neoficiálních zdrojů dalších 7 usmrceno. (Katsiaficas 2013: 119) O rok později byli mniši nuceni opustit klášter Shigatse poté co odmítli spolupráci s představiteli lokální buňky komunistické strany. V březnu 1999 byli tři mniši zatčeni za skandování hesel týkajících se samostatnosti Tibetu. Dalším bouřlivějším obdobím byl až rok 2007, ve kterém bylo v srpnu zatčeno několik desítek osob poté co ve městě Lithang došlo k incidentu, při kterém se mniši na oslavách města dožadovali návratu dalajlámy. S dalajlámou souvisí i události z října stejného roku, kdy mu byla udělena medaile od amerického kongresu. Při této příležitosti se rozhodli mniši z kláštera Drepung oslavovat. Oslavy však byly přerušeny zhruba tisícovkou policistů. Slavilo se ostatně na celém území Tibetu, nicméně docházelo jen k případným menším potyčkám. (Richardson b. r.)

K vůbec největším nepokojům však došlo v roce 2008, kdy byla Čína často v hledáčku zahraničních reportérů, díky letním olympijským hrám tentýž rok konaných v Pekingu. Během výročí povstání z roku 1959 se stovky mnichů shromáždily na demonstrace v Lhase, kde volali po osvobození politických vězňů a pro návrat dalajlámy. Odpovědí jim bylo bití ze strany policejních složek. Následujícího dne bylo zabráněno v uskutečnění demonstrace, na kterou se dostavilo na šest stovek lidí. Poté co mniši byli opět napadeni policií, přispěchali na pomoc další občané a celá záležitost vyústila v masové nepokoje. Při těchto nepokojích bylo poničeno na tisícovku obchodů etnických Číňanů a na dalších několik desítek automobilů. Dle čínských oficiálních zdrojů také zahynulo nejméně 19 osob a 325 bylo zraněno, z čehož nejvíce z nich se řadilo k etniku Han. (Richardson b. r.) Protesty se později také rozšířili do bývalého území Tibetu, tedy provincií Sečuan, Kan-su a Čching-chaj a dohromady s nimi byly zaznamenány nepokoje na celkem 177 místech. (Katsiaficas 2013: 120) Demonstrace poté propukali spontánně až téměř do konce června. V období tří měsíců bylo několik lidí usmrceno a dalších několik zraněno. Liší se však údaje poskytnuté čínskou vládou a tibetskou exilovou vládou. Zatímco čínská vláda mluví o dvou desítkách mrtvých a přes šest set zraněných, exilová vláda mluví až o desetinásobných počtech v obou případech. Během tohoto období došlo také k rabování a ničení majetku etnických Hanů. Nejvíce takových ataků bylo cíleno na čínské obchody a menší podniky. (Katsiaficas 2013: 120–123)

Na rozdíl od Sin-ťiangu, na území Tibetu nenajdeme žádné organizace využívající teroristických metod. To je pochopitelné, přihlédneme-li k nenásilné až pacifistické povaze buddhistického náboženství, které je stále jedním ze základních pilířů tibetské kultury. Způsob jak nejvíce upozornit na danou situaci tak nabývá jiných obrysů a to sice protest sebeupálením. Od začátku roku 2009 je tak zaznamenáno 144²⁴ případů sebeupálení na různých místech Číny, včetně Pekingu, ve většině případů však v rámci Autonomní oblasti Tibetu. Ačkoliv mnoho z nich byli mniši, většina sebeupálených

---

²⁴ Central Tibetan Administration. 2016. Fact Sheet on Tibetan Self-Immolation Protst in Tibet Since February 2009. Dostupné na: <http://tibet.net/situation-in-tibet/factsheet-immolation-2011-2012/> (19. 6. 2016).

neměla svoje stálé působiště v náboženských institucích. Lidé, kteří se uchylují k této formě protestu, jsou učitelé, studenti či zemědělci. Nejmladšímu z nich bylo teprve 15 let, nejstaršímu pak 64 let.²⁵ Pochází tak z nejrůznějších skupin napříč tibetské společnosti. Fakt, že tyto extrémní formy protestu jsou snahou na poukázání situace v Tibetu, dokazují zanechané dopisy a hesla, která jsou vykřikována osobami po sebeupálení. Často tak tito protestující vykřikují například slogany o návratu dalajlámy do Tibetu, nebo slogany dožadující se lidských práv a svobody v Tibetu. „*Sonam Topgyal, 27letý mnich, který uskutečnil protest sebeupálením v červenci 2015, zanechal dopis, který říká že „čínské autority utlačují (Tibeťany) jejich násilnými a brutálními zákony, ničením našeho náboženství, tradic a kultury a způsobují devastaci přírody. Zatímco lidé nemají absolutně žádnou svobodu projevu a ani nemůžou vyjádřit svoje stížnosti.“*“ (Freetibet.org 2016) Odpovědí čínské vlády na tuto situaci je navýšení kapacit bezpečnostních složek také zavedení trestů pro rodiny protestantů. Samotným protestantům pak není dopřán tradiční pohřeb, jejich těla bývají podrobeny kremaci, což není v oblasti Tibetu zvykem. Pro čínskou vládu jsou sebeupálení „*násilným chováním, jehož cílem je vytvoření atmosféry teroru*“. (Freetibet 2016) Dokonce obvinila samotného dalajlámu z podněcování těchto protestů. (Students for a Free Tibet 2016)

Stejně jako v případě Sin-ťiangy byla v Tibetu po připojení této oblasti k Čínské lidové republice nastartována migrace etnika Han. (Katsiaficas 2013: 120–121) I zde souvisela z rozvojem služeb a průmyslu, který zároveň představoval nové pracovní příležitosti. V posledních letech se to týká především rozvoje cestovního ruchu a s ním souvisejících služeb. Populace etnika Han už dokonce převýšila počet etnických Tibeťanů. Rozvoj turismu nejen přitáhl množství hanských migrantů, ale také poukázal na určitá restriktivní opatření vůči místní populaci. Starodávné místa, která byla pro tibetskou kulturu takřka posvátná, a sloužily k náboženským účelům, jsou plně otevřená turistům, nicméně počet mnichů na těchto místech je státem omezen. Vláda má obecně pravomoc na určování počtů duchovních. Číňané

---

²⁵ Central Tibetan Administration. 2016. Fact Sheet on Tibetan Self-Immolation Protst in Tibet Since February 2009. Dostupné na: <http://tibet.net/situation-in-tibet/factsheet-immolation-2011-2012/> (19. 6. 2016).

také využívají turismu k prodeji chrámových artefaktů. Nicméně je třeba dodat, že velká část Tibetu je stále pro cizince nepřítomná a návštěvy této oblasti jsou tak regulovány.

Čínská vláda roku 1994 také kromě většího dohledu nad kláštery zahájila čistky mezi skupinami Tibetanů, které podezřívá z nacionalistických sympatií. Také došlo k navýšení dozoru nad vzděláním v této oblasti a k nastartování kampaně proti dalajlámovi. (Katsiaficas 2013: 120)

Důležitou roli ve vztahu Tibetu a Číny již po dlouhou dobu hraje pozice pančenlamy. Pančenlama byl již v minulosti považován za zprostředkovatele dialogu mezi Lhasou a Pekingem. Jak již bylo řečeno dříve, pančenlama je považován za druhého nejvyššího lámu hned po dalajlámovi. Jeho pozice však ještě vzrostla po odchodu dalajlámy do exilu. Nicméně jeho statut je mnohem důležitější pro samotné Tibetany nežli pro čínskou vládu. Ta využívá pančenlamu pouze k případnému navýšení svojí legitimacy na území Tibetu. Tak tomu bylo i při kontroverzní volbě, ke které došlo po úmrtí předchozího pančenlamy v roce 1989. (Goldstein 1997) Čínská vláda zpočátku plánovala zachování tradičního procesu volby pančenlamy, ovšem za předpokladu, že vybraného chlapce, který by měl nově tuto funkci zastat, schválí i samotná čínská vláda. To samotné je ale v rozporu s historickou praxí, při které vybraného kandidáta určuje sám dalajláma na základě znamení, snů a dalších spirituálních ukazatelů. Ten se sám obával, aby se volba pančenlamy nezvrhla pouze v politický boj a tak v roce 1991 zaslal zprávu na čínskou ambasádu v Novém Dlí, že je ochoten podílet se na procesu výběru. Čínská vláda, ač s malou nevráživostí, schválila komisi navrženou dalajlámou, která měla aktivně vyhledávat potencionální reinkarnace pančhelamy. V čele této komise stál Chadrel Rinpoche, kterému bylo umožněno skrze dalajlámova bratra komunikovat se samotným dalajlámou. Koncem roku 1994 bylo vybráno celkem 25 kandidátů, jejichž detailní informace byly odeslány dalajlámovi. Jak Chadrel Rinpoche tak i dalajláma se počátkem roku 1995 shodli, že novým pančenlamou je Gedhun Choekyi Nyima. Tento šestiletý chlapec byl však zadržen čínskými institucemi pod záminkou ochrany a od roku 1995 je Gedhun Choekyi Nyima nezvěstný. Místo něho se v pořadí 11. pančenlamou stal Gyaincain Norbu,

který byl doporučen čínskými vládními orgány a který na této pozici setrvává dodnes i přes nesouhlas dalajlámy. Samotný vůdce komice Chadrel Rinpoche byl po opětovných protestech proti tomuto rozhodnutí zadržen v roce 1997 za údajnou separatistickou činnost. (Free the Panchen Lama 2016)

Ačkoliv byla oblast pojmenována jakožto autonomní a byla jí také oficiálně přislíbena určitá míra autonomie, zůstává Čína i nadále vysoce centralizovaným státem. Ba dokonce v případě Tibetu zůstaly některé úřady ještě méně nezávislé, než je tomu ve zbytku Číny. Příkladem nám může být třeba administrativa tibetských věznic, která není pod správou lokální úrovně, jak je tomu v jiných provinciích, nicméně je přímo podřízena celostátnímu Ministerstvu veřejné bezpečnosti. (Karmel 1995: 498–501) Možná i díky velké míře vlivu centrální vlády na tibetské záležitosti nejsou lokální politické funkce obsazovány tibetským etnikem. Naprostá většina lokálních politických kádrů je tak z řad etnika Han a navíc má svůj původ za hranicemi Tibetu. Důvodem tohoto jevu není pouze vliv centrální vlády na výběr níže postavených lídrů, ale také například jazykový aspekt, jelikož lidé disponující dobrou znalostí čínštiny jsou přirozeně upřednostňováni na pozice státní správy.

Problematický je také pohled čínské vlády na tibetské etnikum a kulturu. V roce 1991 byla v Pekingu uspořádána výstava s tématem Tibetu, která ovšem velmi jednostranně vykreslovala Tibeťany jakožto barbarskou kulturu. (Karmel 1995: 497–499) Tato výstava byla rozdělena do dvou částí. První prokazovala, že „Tibet byl odjakživa nedílnou součástí Číny“. Druhá pak popisovala období vlády dalajlámy jakožto „dobu temna“ a znázorňovala například techniky mučení z této doby. Podobné propagandistické jevy přitom nejsou ojedinělé. Roku 1992 byla čínskou vládou vydána oficiální zpráva, která popisovala tehdejší období pro Tibet jakožto přelomové, kdy se oblast konečně vydává na cestu modernizace po „středověkém zpátečnictví“. V očích hanského etnika se tak Tibeťané jeví jakožto barbaři právě díky propagandě. Samotný dalajláma je popisován jakožto tvrdý autoritář, který měl být údajně při svém útěku do Indie obklopen skupinou vrahů.

I v Tibetské autonomní oblasti tak můžeme zaznamenat dění připomínající slova Samuela Huntingtona. Ačkoliv zde na rozdíl od Sin-ťangu nedochází k tak častým nepokojům nebo násilným až teroristickým činům, napětí v této oblasti je nezpochybnitelné. I v Tibetu v minulosti došlo k demonstracím, které několikrát přerostly v násilné střety s represivními složkami. Nicméně jsou to právě represivní složky a silná represivní opatření čínské vlády, které drží počet takovýchto incidentů na malém množství. Absence teroristických útoků, a dalších nátlakových praktik, jejichž využívání Huntington předpokládá, se dá vysvětlit povahou buddhistického náboženství, jednoho ze základních pilířů tibetské kultury. I proto možná považuje Huntington buddhistickou civilizaci za nedůležitou a nevěnuje jí ve svojí práci tolik pozornosti. Nelze očekávat, že by téměř až pacifistická kultura stala například vojenským hegemonem.

Specifickou formou protestu je pak sebeupálení, které můžeme vidět jako alternativu terorismu. Jak sebeupálení, tak teroristický útok mají totiž za úkol určitým způsobem šokovat a zviditelnit danou problematiku, respektive skupinu lidí, která se skrze toto počínání snaží upoutat pozornost k dané problematice. Jak demonstranti, tak oběti sebeupálení se přitom snaží upozornit, či bojovat za větší míru suverenity popřípadě úplné odtržení Tibetu od Čínské lidové republiky.

Čínská vláda se přirozeně snaží osamostatnění Tibetu zabránit. Ačkoliv oficiálně prisuzuje této oblasti poměrně vysokou míru autonomie, v realitě si nechává rozhodovací pravomoci o této oblasti ve vlastních rukou. Stejně jako v Sin-ťangu zde můžeme nalézt rysy diskriminace původního etnika ze strany etnických Číňanů. Znevýhodnění tradičního jazyka oproti čínštině a regulace náboženství, ve smyslu kontroly počtu mnichů a dalších opatření, je ještě doplněno propagandou, která činí v očích etnických Hanů tibetské obyvatelstvo jakožto podřadné etnikum. Doplníme-li k tomu ještě fakt, že v současnosti již v oblasti Tibetu převážilo díky masivní migraci hanské obyvatelstvo nad tibetským a také to, že většina lokálních politických lídrů jsou taktéž Hanové, připomíná tak nastalá situace předpověď o střetu civilizací od Samuela Huntingtona. Zdá se, že čínská civilizace se opravdu snaží získat plnou kontrolu nad Tibetem a potlačit tak civilizaci budhistickou.

Závěr

Střet civilizací byl, je a pravděpodobně na nějakou dobu také ještě bude velmi diskutovanou prací, která si najde jak řadu příznivců, tak řadu odpůrců. Je tak třeba říci, že nehledě na výsledky rozličných zkoumání, která se pokoušejí potvrdit, nebo vyvrátit pravdivost Střetu civilizací, je Huntingtonova práce velmi sofistikovanou analýzou, která dozajisté vyžadovala stovky hodin práce. Téměř pět seti stránková kniha se snaží o výklad moderního světa a jeho fungování po ukončení ideologického boje, který představovala takzvaná studená válka. Novým ohniskem sváru se má přitom stát rozličnost kultur, nikoli ekonomické faktory, nikoli další ideologická rozdílnost jak se někteří jiní autoři, dle Huntingtona mylně, domnívají.

Huntingtonovi se podařilo rozdělit svět na devět civilizačních okruhů, mezi nimiž by mělo docházet ke konfliktním vztahům různého rozsahu. Nutno říci, že Huntington není první, kdo s podobnou ideou přišel, nicméně to byl právě on, komu se podařilo vyvolat nejvíce ohlasů a to již svojí původní statí otištěnou v prestižním časopise *Foreign Affairs*, v roce 1993. Navíc vzhledem k tomu, že jeho prognostika sahá až do současnosti se jeví jakožto nejaktuálnější z autorů tohoto zastání a pro nás tak nejrelevantnější subjekt zkoumání.

Na základě našeho zkoumání můžeme usoudit, že Huntingtonova práce a jeho předpověď vztahů mezi určitými skupinami není zcela nereálnou. V rámci toho, jak je Huntingtonova práce nastavená, se jeví jako spíše pravdivá. Hypotéza této práce, která tvrdí, že Huntingtonova teorie o střetu civilizací není pravdivá a nedostatečně vysvětluje dění na území Čínské lidové republiky, se nepodařilo potvrdit. Konkrétně se nám podařilo tuto hypotézu potvrdit pouze v jedné z námi zkoumaných situací z celkových tří a to v případě „střetnutí západní a konfuciánské civilizace“. Další dva případy naplnily předpovědi Huntingtonovi práce vydané před dvaceti lety.

Západní území Čínské lidové republiky, konkrétně Ujgurská autonomní oblast Sin-ťinag a Tibetská autonomní oblast jsou regiony,

kterými zmítá napětí a občasně i násilí. Jedná se oblasti, které tvoří zároveň linie mezi Huntingtonovými civilizacemi. Během našeho zkoumání jsme narazili na několik znaků Huntingtonovy prognózy. V obou oblastech se jedná o konflikt, na jehož protilehlých stranách stojí dvě různé etnické skupiny s odlišnými zvyky, jazykem a i náboženstvím, které se dle Huntingtona řadí také do odlišných civilizací. Zároveň se jedná o situace, při které lze rozpoznat snahu silnějšího etnika o dominanci nad etnikem slabším. Konkrétně se jedná o kontrolu etnika Han nad územím a obyvatelstvem Sin-ťiang a Tibetu. V obou případech k tomu dochází prostřednictvím omezování tradic (jako například zákazem nošení tradičního tibetského a muslimského oděvu) a zvýhodňováním čínského jazyka. Tato opatření přitom nejsou dodržována stejně ve všech případech, a dochází tak k uplatňování takzvaného „dvojího metru“, jak nám dokázal například zákaz dodržování ramadánu, který byl vynucován pouze na Ujgurech a nikoliv na Huiích. Dále také obsazováním lokálních úřadů převážně zástupci hanského etnika a nedostatečnou mírou samosprávy obou oblastí.

Jak Tibetané, tak Ujguři se samozřejmě podobným snahám Hanů brání. Jak předpověděl Huntington, dochází na těchto liniích k protestům, které někdy přerůstají až v nepokoje, při nichž dochází i k používání násilí. V obou oblastech existují početné skupiny obyvatel, kteří se snaží bojovat za úplnou, nebo alespoň větší politickou nezávislost na zbytku Čínské lidové republiky.

V případě Sin-ťiang se naplňuje i Huntingtonův předpoklad o praktikách, které dle něho mají separatisté používat. Existuje zde množství radikálních separatistických skupin, které se nebojí využívat teroristických útoků k prosazení svého cíle. Nejdůležitější z nich, East Turkestan Islamic Movement je dokonce zapsaná na seznamu teroristických skupin OSN, což znamená, že je jakožto teroristická skupina uznána i dalšími státy. Důvod proč toto zmiňujeme, je ten, že Čína samotná rozeznává více ujgurských teroristických skupin (například East Turkistan Liberation Organization nebo World Uyghur Youth Congress), nicméně zůstává otázkou, nakolik jsou tyto skupiny skutečně zapojené do teroristických aktů.

Na druhou stranu ze strany Tibetanů k těmto násilným praktikám nedochází. Důvodem jsou s největší pravděpodobností samotné myšlenkové základy buddhismu, jednoho ze základních pilířů tibetské kultury, které páchaní násilí znemožňují. Nicméně i zde můžeme pozorovat svým způsobem extrémní formu protestu jakou je sebeupálení, ke které se Tibetané uchylují, aby poukázali na nedodržování lidských práv a také neoprávněné obsazení Tibetu Čínou.

V obou případech se také jedná o konflikt, jehož kořeny sahají hluboko do historie, což se nám podařilo dokázat popsáním historie obou oblastí. Skupiny, které žádají osamostatnění dané oblasti, se také na historii odvolávají a právě pomocí historie prokazují svoje právo na vznik nezávislého státu. Ani jeden z konfliktů také nejeví známky brzkého ukončení, jelikož v obou případech došlo k postupné eskalaci problému a ani tvrdá represe prozatím nepřinesla úspěch ve snaze konflikt zmírnit, či zcela ukončit. I to tak odpovídá tomu, co Samuel Huntington popsal ve svojí práci *Střet civilizací*.

Situace v případě „střetnutí“ západní a čínské civilizace je však zcela opačná, než by se dalo na základě Huntingtona předpokládat. Podařilo se nám na základě historických a demografických faktů vysvětlit, že se ve skutečnosti jedná pouze o konfuciánskou civilizaci, která byla v oblastech Hongkongu a Macaa pod dlouhodobým politickým vlivem západní civilizace. Tamní obyvatelé jsou z převážné většiny Hanové, jejich mateřským jazykem je čínština a dodržují čínské zvyky a tradice. I přesto byla přímo v samotné knize Samuela Huntingtona tato část Číny označena jakožto území západní civilizace. Jelikož byla politická nadvláda západní civilizace již v minulosti ukončena, neměli bychom v současnosti zaznamenat žádné konflikty v těchto oblastech. Realita je však jiná. Jak v Macau, tak v Hongkongu dochází k protestům a demonstracím, které jsou proti úplné kontrole centrální čínské vlády. Prozatím totiž fungují Hongkong i Macao na základě principu „one country two systems“, který zatím ponechává obou poměrně vysokou míru autonomie. Dochází zde tak ke konfliktům, které nemohou mít základ v kulturní odlišnosti, ale spíše v ekonomických a politických faktorech. S tím Huntingtonovo varování nepočítá a je v rozporu s jeho prací.

Musíme ale poukázat i na to, že samotné zařazení „západní civilizace“ do našeho zkoumání bylo zpočátku nejisté. Jak bylo zmíněno, Samuel Huntington se o přítomnosti západní civilizace v Číně nějak dopodrobna nevěnuje. Přesto je Hongkong a jednou dokonce i Macao v textu zmíněno a západní civilizace je i zakreslena v mapě, která je obsažená v knize, a na kterou se autor sám v textu odkazuje. A byla to právě tato část naší práce, v níž Huntingtonova teorie pohořela. To nás přivádí k hlavnímu problému Střetu civilizací. Jak již bylo řečeno, Huntingtonovy předpoklady vcelku dobře vychází, pokud se držíme toho, jak byla celá Huntingtonova práce nastavena. V průběhu našeho zkoumání, jsme však zaznamenali, že samotný rámec této teorie vykazuje neúplné nebo dokonce nesprávné prvky.

První problém spočívá již v samotné definici civilizace, která se jeví jakožto nedostatečná. Huntington v ní příkládá velký důraz na typ náboženství, který dominuje v dané civilizační skupině. V průběhu naší práce jsme ale zjistili, že co se například islámského náboženství týče, nachází se na území Číny dvě velké etnické skupiny hlásící se k tomuto vyznání. První z nich, Ujgurové, spadají bez pochyby dle Huntingtonovy definice do islámské civilizace. Druhá z nich, etnikum Hui, které tvoří zároveň početně největší skupinu muslimů na území Čínské lidové republiky, však již tak snadno přiřadit nelze. Z etnického hlediska jsou velmi příbuzní etniku Han, od kterého jsou prakticky nerozlišitelní. Jejich hlavním jazykem je také čínština. Náboženství, které tato skupina vyznává a na jehož základě jsou postaveny a i tradice Huiů, je však islámské. V rámci naší práce, jsme se rozhodli právě na základě etnicity přiřadit Huie k civilizaci konfuciánské, a to především kvůli obsahu textu Huntingtonovy knihy, kde v případě muslimů na území Čínské lidové republiky hovoří pouze o turkických muslimech. Etnikum Hui tak k této civilizaci nelze na základě textu přiřadit, ačkoliv musíme uznat, že o zařazení nelze zcela přesně dle Huntingtonových pravidel rozhodnout.

S totožným problémem se ostatně setkáme i při definici samotné čínské civilizace, dominantní kulturou na celém území Číny. „*Čínská kultura může posloužit jako ukázka toho, jak je problematické definovat civilizační okruhy pomocí náboženství.*“ (Krejčí 2002: 71) Jako jeden z nejdůležitějších

prvků čínského náboženství je viděn konfucianismus. To lze usoudit i dle původního názvu, konfuciánská civilizace, který Samuel Huntington použil ve svém článku z roku 1993. Až ve svojí knize z roku 1996 mluví o čínské civilizaci, jelikož je dle jeho názoru tento název přesnější. Ten je společně s taoismem jedním ze základů, na němž se zformovaly principy čínské společnosti. Mimo to se v Číně nachází početná skupina obyvatel hlásící se k takzvaným čínským lidovým náboženstvím, což je vlastně mix mahájánového buddhismu, konfucianismu a taoismu. Mimo to s k buddhismu v tomto státě hlásí okolo 21%²⁶ populace, z čehož jen zlomek tvoří Tibetané. (Krejčí 2002: 71)

Tibetané jsou bezpochyby odlišné etnikum oproti Hanům, nicméně vzhledem k tomu, že v určité míře sdílejí společné náboženství v čisté podobě a k tomu i v dalších podobách ve společné syntéze s taoismem a konfucianismem, je prakticky nemožné vytyčit mezi nimi hranici oddělující tyto dvě etnika primárně na náboženském principu. Stejně tak je diskutovatelné zařazení Číňanů hlásících se ke křesťanství do stejné skupiny s vyznavači jednoho z tradičních čínských náboženství. Křesťanů je přitom v Číně okolo 5%²⁷ obyvatelstva, což při velikosti populace Číny není zanedbatelné množství občanů. Přidejme do tohoto mixu fakt, že 47%²⁸ obyvatelstva se definují jakožto ateisté, a nezapomeňme ani na již zmiňované muslimy, a již nemůže být pochybu o nemožnosti zařadit všechny tyto rozdílné kategorie do jediné skupiny, která by jakožto hlavní jednotící princip měla společné náboženství.

Huntington také hovoří o takzvané „krvavé hranici“ islámu, z čehož se stal jeden z nejznámějších výroků původního článku, na jehož adresu se znovu vyjadřuje také ve svojí knize. *„Hranice islámu jsou hranicemi krvavými a stejný je i jeho vnitřek.“* (Huntington 1996: 313) Toto je pouze jeden z několika výroků, kterými Huntington příliš zobecňuje islámskou civilizaci. *„Cosi jako „islámskou civilizaci“ nelze uzavřít do jednoho*

---

²⁶ Údaj z Albert, Eleanor. 2015. Religion in China. Council on Foreign Relations. Dostupné na: <http://www.cfr.org/china/religion-china/p16272> (21. 6. 2016).

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Worldwide Independent Network Of Market Research. 2012. Global Index of Religiosity and Atheism. Dostupné na: <http://www.wingia.com/web/files/news/14/file/14.pdf> (21. 6. 2016).

paradigmatu. Sám Huntington si protiřečí, když na jedné straně vidí islám jako jednu homogenní civilizační entitu a na straně druhé v historicky „křesťanském“ prostoru vyděluje tři civilizace – západní, slovansko-pravoslavnou a latinskoamerickou.“ (Mendel 2002: 40) Pokud lze roztřídit příslušníky křesťanského náboženství do několika menších skupin, které jsou ale zároveň civilizacemi, zůstává tak otázkou, proč o podobném principu neuvažovat například v případě islámského náboženství. I v něm se nabízí možnost rozdělit skupiny například na základě příslušnosti k sunnitské nebo šíitské větvi islámu.

Znovu také vyvstává otázka, proč se Huntington prakticky vůbec nevyjadřuje o ortodoxní civilizaci a to ačkoliv její existenci přiznává. V čele této civilizace totiž stojí rozlohou největší stát světa, Rusko, které je bezpochyby jedním z nejdůležitějších aktérů současného mezinárodního dění. Je sice pravdou, že v době vzniku knihy procházel právě tento stát výraznou proměnou po rozpadu Sovětského svazu. Nicméně podcenit ekonomický a vojenský potenciál Ruské federativní republiky by bylo velkou chybou. O tom nás ostatně přesvědčuje Ruská federace sama, jelikož se v současnosti jedná o jednu z největších ekonomik a také disponuje jedním z největších vojenských potenciálů.

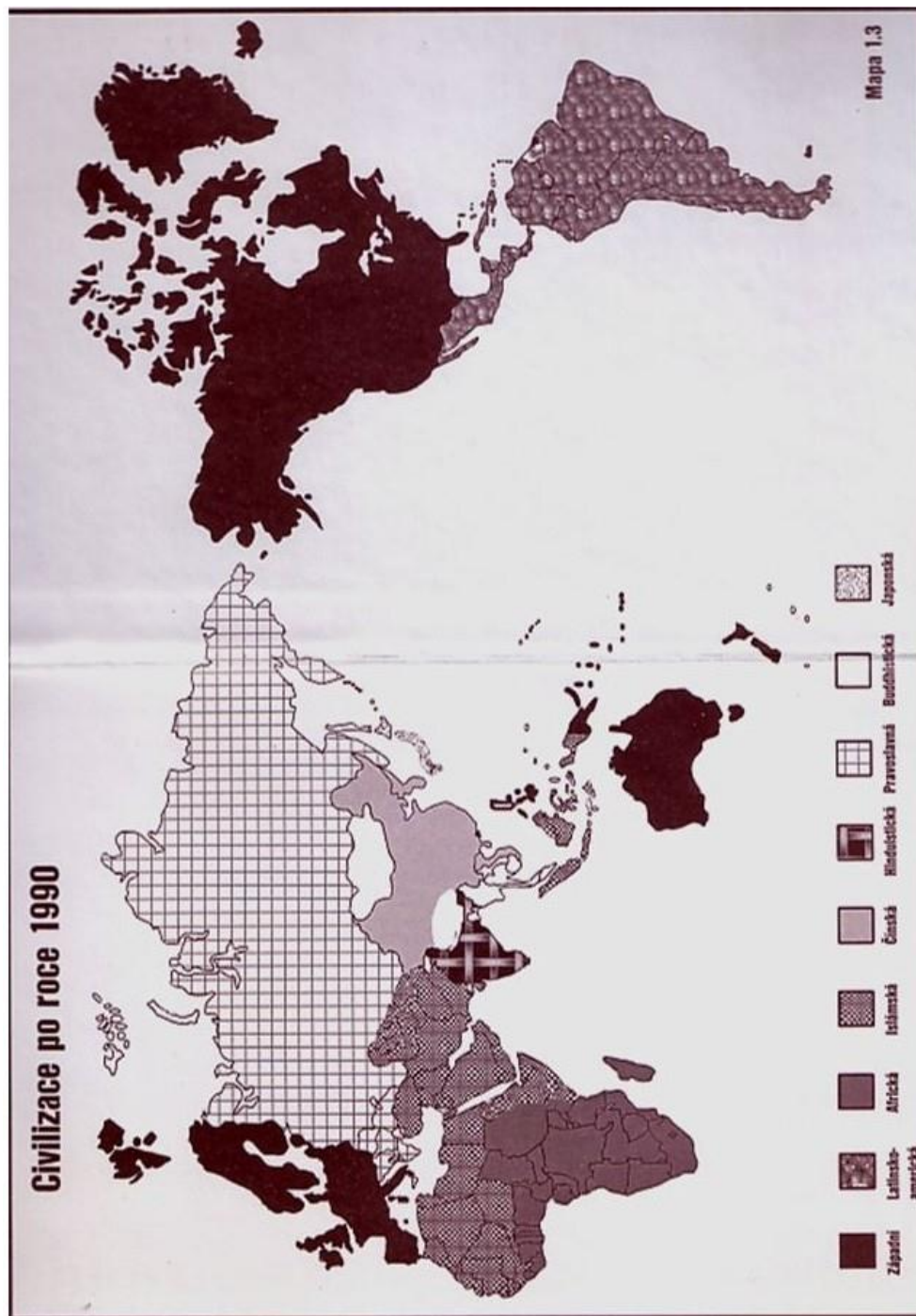
Na jednu stranu je pochopitelné, že jediná kniha by asi stěží byla schopna obsáhnout veškeré světové dění a popsat detailně interakce mezi nejdůležitějšími hráči. Na druhou stranu však můžeme namítat, že práce, která se dle slov samotného autora „*pokouší interpretovat vývoj globální politiky po skončení studené války*“ (Huntington 1996: 6) by se měla zaměřit také na další části světa. Kromě již zmíněné ortodoxní civilizace máme na mysli také Huntingtonovu latinskoamerickou, africkou a japonskou civilizaci, o nichž se autor také prakticky nezmiňuje, ačkoliv je sám řadí do skupiny „*hlavních civilizací*“.

Všechny výše uvedené argumenty nás jenom více utvrzují ve faktu, že se Huntington ve svém „*Střetu civilizací*“ u některých civilizací dopouští zbytečného zjednodušování. Celá jeho práce působí velmi „*západocentristicky*“, čímž jeho dílo ztrácí na věrohodnosti. Zaměřuje se

převážně na Spojené státy americké a evropské státy a následně definuje největší rivaly západu, za které považuje čínskou civilizaci (především Čínskou lidovou republiku) a islámskou civilizaci. Ostatním civilizacím pak jednoduše nevěnuje téměř žádnou pozornost. To je ale u práce, která sama sebe definuje jakožto globální studii, nedostatečné. Huntington také zcela nevěnuje dostatečnou pozornost dalším faktorům (například ekonomickým) jednotlivých událostí, o kterých hovoří. Ve svojí knize hovoří například o spolupráci islámské a čínské civilizace. Sám také píše, že je Čína nucena obchodovat s některými muslimskými státy (Írán, Irák, Saúdská Arábie), kdy Čína výměnou za zbraně získává ropu. (Huntington 1996: 289) Tuto závislost Čínské lidové republiky na určitých surovinách lze asi těžko přisuzovat kulturní pospolitosti, jak tomu Huntington činí, ale spíše ekonomickému pragmatismu, kdy Čína exportuje zboží, jehož má dostatek za surovinu, které mají dostatek státy islámské civilizace.

Úplným závěrem tak nezbyvá poznamenat, že Huntingtonova práce sice v jistém smyslu funguje a odráží skutečně vývoj světa po skončení studené války. To ovšem pouze za předpokladu, že společně se Samuelem Huntingtonem sdílíme jeho náhled na tento svět a přijmeme rámec jeho „hry“. Bez toho lze na této práci nalézt řadu nedostatků, na základě kterých, se otevírá nový prostor pro zkoumání za účelem „zaplácnutí“ těchto děr které Huntington ve svojí práci zanechal.

Obrazová příloha

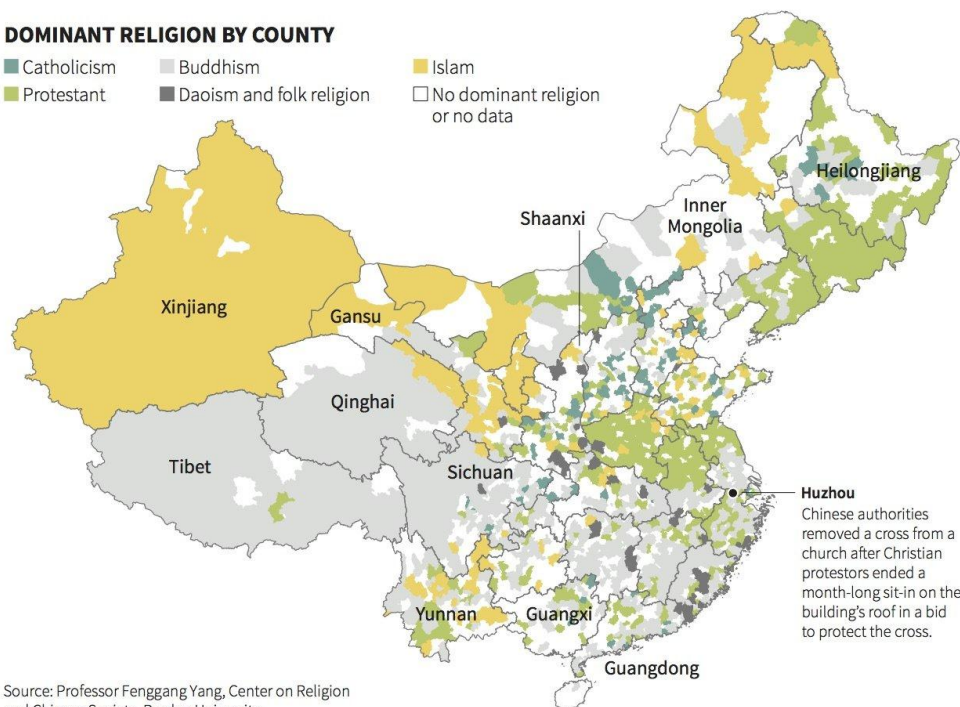
Obrázek 1 Rozložení civilizací Samuela Huntingtona, zdroj: Huntington 1996. (zadní předsádka)

Obrázek 2 Mapa Čínské lidové republiky, zdroj: Liščák 2008. (přední předsádka)

Major religions in China

DOMINANT RELIGION BY COUNTY

Source: Professor Fenggang Yang, Center on Religion and Chinese Society, Purdue University.

W. Foo, 07/08/2015

REUTERS

Obrázek 3 Rozložení majoritních náboženství na území Čínské lidové republiky, zdroj: Yzola 2015

Prameny a literatura

Prameny

Internetové zdroje

Albert, Eleanor. 2015. *Religion in China*. Council on Foreign Relations. Dostupné na: <http://www.cfr.org/china/religion-china/p16272> (21. 6. 2016)

Bhattacharji, Preeti. 2012. *Uighurs and China's Xinjiang Region*. Council on Foreign Relations. Dostupné na: <http://www.cfr.org/china/uighurs-chinas-xinjiang-region/p16870#p3> (10. 6. 2016)

Central Intelligence Agency. 2016. *China: People and Society*. Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html> (13. 5. 2016)

Central Tibetan Administration. 2016. Fact Sheet on Tibetan Self-Immolation Protest in Tibet Since February 2009. Dostupné na: <http://tibet.net/situation-in-tibet/factsheet-immolation-2011-2012/> (19. 6. 2016)

Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic. 2010. *Základní zeměpisné údaje*. Dostupné na: <http://www.chinaembassy.cz/cze/zggk/t126987.htm> (22. 4. 2016)

Embassy of the People's Republic of China in the United States of America. 2003. China seeks int'l support in counter-terrorism. Dostupné na: <http://www.china-embassy.org/eng/xw/t56257.htm> (16. 6. 2016)

Encyclopaedia Britannica. b. r. a. *Amban: Chinese Official*. Dostupné na: <http://www.britannica.com/topic/amban> (18. 6. 2016)

Encyclopaedia Britannica. b. r. b. *Macau: History*. Dostupné na: <http://www.britannica.com/place/Macau-administrative-region-China#toc93747> (28. 4. 2016)

Encyclopaedia Britannica. b. r. c. *Panchen Lama*. Dostupné na: <http://www.britannica.com/topic/Panchen-Lama> (16. 6. 2016)

Encyclopaedia Britannica. 2015. *Uighur*. Dostupné na: <http://www.britannica.com/topic/Uighur> (15. 6. 2016)

Falkenheim, Victor C. b. r. *Xinjiang*. Encyclopaedia Britannica. Dostupné na: <http://www.britannica.com/place/Xinjiang> (12. 6. 2016)

Free the Panchen Lama. 2016. *Learn more*. Dostupné na: <http://www.freepanchenlama.org/panchen-lama/> (21. 5. 2016)

Free Tibet. b. r. *Self-immolation Protests*. Dostupné na: <http://www.freetibet.org/about/self-immolation-protests> (20. 5. 2016)

Global Security. b. r. a. *Eastern Turkistan Liberation Organization*. Dostupné na: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/etlo.htm> (21. 5. 2016)

Global Security. b. r. b. *Uighur Militants*. Dostupné na: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/uighur.htm> (10. 5. 2016)

GovHK. 2003. *Basic law: Article 23*. Dostupné na: <http://www.basiclaw23.gov.hk/english/download/CSA-markup-e3.pdf> (15. 5. 2016)

Hong Kong Yearbook. 2002. *Population and Immigration: Introduction*. Dostupné na: <http://www.yearbook.gov.hk/2002/ehtml/e20-frame.htm> (3. 6. 2016)

Index Mundi. 2015. *Macau Demographics Profile 2014*. Dostupné na: http://www.indexmundi.com/macau/demographics_profile.html (6. 6. 2016)

Leung, Chi-Keung. b. r. *Hong Kong: Administrative region, China*. Encyclopaedia Britannica. Dostupné na: <http://www.britannica.com/place/Hong-Kong> (24. 4. 2016)

Pew Research Center. 2012. *Table: Religious Composition by Country*. Dostupné na: <http://www.pewforum.org/files/2012/12/globalReligion-tables.pdf> (10. 5. 2016)

Pletcher, Kenneth. 2015. *Opium Wars*. Encyclopaedia Britannica. Dostupné na: <http://www.britannica.com/topic/Opium-Wars> (5. 6. 2016)

Rubio, Marco. 2015. *Rubio: This Is a Clash of Civilizations. Either They Win or We Win*. Youtube kanál uživatele Marco Rubio. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=q8qa2ZRaOmc> (20. 4. 2016)

Richardson, Hugh E. b. r. Tibet: Autonomous region, China. Encyclopaedia Britannica. Dostupné na: <http://www.britannica.com/place/Tibet/Government-and-society#toc71434> (13. 6. 2016)

Singh Bhavna. 2012. *Separatism in Xinjiang: Between Local Problems and International Jihad*. Institute of Peace and Conflict Studies. Dostupné na: http://www.ipcs.org/pdf_file/issue/SR122-CRP-SeparatismInXinjiang.pdf (22. 5. 2016)

Students for a Free Tibet. 2016. *Self-immolations in Tibet*. Dostupné na: <https://www.studentsforafreetibet.org/about-tibet/self-immolations> (20. 5. 2016)

Terrorism Research & Analysis Consortium. b. r. *East Turkistan Liberation Organization*. Dostupné na: <http://www.trackingterrorism.org/group/east-turkistan-liberation-organization> (15. 6. 2016)

Terrorism Research & Analysis Consortium. b. r. *East Turkistan Information Center*. Dostupné na: <http://www.trackingterrorism.org/group/east-turkistan-information-center> (15. 6. 2016)

Terrorism Research & Analysis Consortium. b. r. *Turkistan Islamic Party (TIP)*. Dostupné na: <http://www.trackingterrorism.org/group/turkistan-islamic-party-tip> (13. 6. 2016)

The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. 2013. *The Demographics: Ethnic Groups*. Dostupné na: http://www.had.gov.hk/rru/english/info/info_dem.html (2. 6. 2016)

United Nations Security Council Committee. 2015. *The List established and maintained by the 1267/1989 Committee*. Dostupné na: <https://www.un.org/sc/suborg/sites/www.un.org.sc.suborg/files/1267.htm#al-qaedaent>. (12. 6. 2016)

Worldwide Independent Network Of Market Research. 2012. *Global Index of Religiosity and Atheism*. Dostupné na: <http://www.wingia.com/web/files/news/14/file/14.pdf> (21. 6. 2016)

Xu, Beina a Fletcher, Holly a Bajoria, Jayshree. 2014. *The East Turkestan Islamic Movement (ETIM)*. Council on Foreign Relations. Dostupné na: <http://www.cfr.org/china/east-turkestan-islamic-movement-etim/p9179> (13. 6. 2016)

Yzola, Alana. 2015. *This fascinating map shows the new religious breakdown in China*. Business Insider. Dostupné na: <http://www.businessinsider.com/new-religious-breakdown-in-china-14> (5. 6. 2016)

Zürcher, Erik. b. r. *China*. Encyclopaedia Britannica. Dostupné na: <http://www.britannica.com/place/China> (25. 6. 2016)

Noviny a časopisy

Al Jazeera. 2014. „Protester march in Macau during Xi’s visit“. Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2014/12/macau-protest-china-xi-jinping-2014122124544650519.html> (27. 4. 2016)

Al Jazeera. 2016. „Protest greet senior Chinese leader in Hong Kong“. Dostupné na: <http://www.aljazeera.com/news/2016/05/protests-greet-senior-chinese-leader-hong-kong-160518123043507.html> (25. 4. 2016)

BBC. 2014. „Xi Jinping defends one-china idea in Macau, amid protests“. Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-30559769> (27. 4. 2016)

Beech, Hannah. 2014. „If China Is Anti-Islam, Why Are These Chinese Muslims Enjoying a Faith Revival?“. *Time*. Dostupné na: <http://time.com/3099950/china-muslim-hui-xinjiang-uighur-islam/> (12. 6. 2016)

Cheung, Angelica. 1997. „Hong Kong handover: Protesters defy police to light flame of democracy“. *Independent*. Dostupné na: <http://www.independent.co.uk/news/world/hong-kong-handover-protesters-defy-police-to-light-flame-of-democracy-1248366.html> (25. 4. 2016)

CNN. 1996. „Amid protest, Hong Kong moves closer to new government“. Dostupné na:

<http://edition.cnn.com/WORLD/9611/15/hong.kong/index.html> (25. 4. 2016)

CNN. 2003. „Huge protest fills HK streets“. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/asiapcf/east/07/01/hk.protest/> (25. 4. 2016)

Cohen, Muhammad. 2016. „With Revenue Lowest Since 2010, Macau Finally Gets Some Good News: 2015 Is Over“. *Forbes*. Dostupné na: <http://www.forbes.com/sites/muhammadcohen/2016/01/03/with-revenue-lowest-since-2010-macau-finally-gets-some-good-news-2015-is-over/#28f1e5d76c6e> (10. 5. 2016)

Chong, Dennis a Tam, Aaron. 2016. „Top China official says Hong Kong autonomy will be preserved“. *Yahoo News*. Dostupné na: <https://www.yahoo.com/news/hong-kong-protests-top-china-official-visits-031003012.html> (26. 4. 2016)

Ewing, Kent. 2007. „The casino that ate Macau“. *AsiaTimes*. Dostupné na: http://www.atimes.com/atimes/China_Business/II05Cb01.html (28. 4. 2016)

Hospodářské noviny. 2014. „Po 142 letech nejsou USA největší ekonomikou světa, sesadila je Čína“. Dostupné na: <http://byznys.ihned.cz/c1-63221970-usa-cina-nejvetsi-ekonomika-sveta-po-150-letech> (7. 6. 2016)

Iyengar, Rishi. 2014. „6 Questions You Might Have About Hong Kong's Umbrella Revolution“. *Time*. Dostupné na: <http://time.com/3471366/hong-kong-umbrella-revolution-occupy-central-democracy-explainer-6-questions/> (26. 4. 2016)

Kaiman, Jonathan. 2014. „Hong Kong's umbrella revolution – the Guardian briefing“. *The Guardian*. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/30/-sp-hong-kong-umbrella-revolution-pro-democracy-protests> (25. 4. 2016)

Langfitt, Frank. 2014. „After 2 Months, Hong Kong Residents Want Protesters To Head Home“. *NPR*. Dostupné na: <http://www.npr.org/sections/parallels/2014/11/23/365995044/after-two-months-hong-kong-residents-want-protesters-to-head-home> (26. 4. 2016)

Lin, Jennifer. 1997. „The other land reverting to China, Macau: This Portuguese-run enclave an hour north of Hong Kong by ferry is not as fast-paced as its modern neighbor, but it, too, is being turned over to China“. *The Baltimore Sun*. Dostupné na: http://articles.baltimoresun.com/1997-07-03/news/1997184009_1_china-macau-hong-portugal (27. 4. 2016)

McKirdy, Euan a Etzler Tomáš. 2016. „Demonstrators take to Hong Kong's streets to protest missing booksellers“. *CNN*. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2016/01/10/asia/hong-kong-missing-bookseller-demonstration/> (25. 4. 2016)

Moore, Malcolm. 2014. „China has breached terms of Hong Kong handover“. *The Telegraph*. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/hongkong/11069949/China-has-breached-terms-of-Hong-Kong-handover.html> (25. 4. 2016)

New Tang Dynasty Television. 2014. „Macau: 20,000 People Protest Proposed Government Immunity Laws“. Dostupné na: <http://www.ntd.tv/en/programs/news-politics/china-forbidden-news/20140527/149611--macau-20000-people-protest-proposed-government-immunity-laws.html> (29. 4. 2016)

Pomfret, James. 2007. „Over 1,000 stage anti-government protest in Macau“. *The China Post*. Dostupné na: <http://www.chinapost.com.tw/china/local-news/macau/2007/12/21/135783/Over-1000.htm> (27. 4. 2016)

Rothman, Lily. 2014. „Protests in Hong Kong: A Brief History“. *Time*. Dostupné na: <http://time.com/3445156/democracy-hong-kong-history/> (26. 4. 2016)

Schuman, Michael. 2014. „Hong Kong's Protesters Are Fighting for Their Economic Future“. *Time*. Dostupné na: <http://time.com/3444164/hong-kongs-protesters-are-fighting-for-their-economic-future/> (27. 4. 2016)

Literatura

Abrahamian, Ervand. 2003. „The US Media, Huntington and September 11.“ *Third World Quarterly* 24, č. 3, 529–544.

Brophy, David. 2016. *Uyghur Nation: Reform and Revolution on the Russia-China Frontier*. 1. vyd. Cambridge: Harvard University Press.

Budil, Ivo T. 2002. „Střet kultur a vzpoura proti modernitě.“ In: *Střet civilizací? Dominance Západu, nebo dialog světových kultur*. Ed. Miloslav Kopecký. Praha: Evropský literární klub, 115–132.

C.J.W. a Wee, L. 1996. „The "Clash" of Civilizations? Or an Emerging East Asian Modernity?“ *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia* 11, č. 2, 211-230.

Cox, Dan G. 2010. *Terrorism, Instability, and Democracy in Asia and Africa*. Northeastern University Press.

Dillon, Michael. 2004. *Xinjiang: China's Muslim Far Northwest*. 2. vyd. New York: RoutledgeCurzon.

Dillon, Michael. 2010. *China A Modern History*. 2. vyd. London: I.B.Tauris & Co Ltd.

Doyon, Jerome. 2014. „The Local Islamic Associations and the Party-State. China Perspectives.“ *China Perspectives* 4, 45-82.

Eilo, W. Y. YU a Ming, K. CHAN, eds. 2014. *China's Macao Transformed: Challenge and Development in the 21st Century*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press.

Forbes, Andrew. 1986. *Warlords and Muslims in Chinese Central Asia: a political history of Republican Sinkiang 1911–1949*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gladney, Dru C. 2003. „Islam in China: Accommodation or Separatism?“ *The China Quarterly* 174, č. 1, 451–467.

Goldstein, Melvyn C. 1997. *The Snow Lion and the Dragon: China, Tibet, and the Dalai Lama*. Berkeley: University of California Press.

- Huntington, Samuel P. 1993. „The Clash of Civilizations?“ *Foreign Affairs* 72, č. 3, 22–49.
- Huntington, Samuel P. 1996. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers.
- Junqing, Min. 2013. „The Present Situation and Characteristic of Contemporary Islam in China.“ *Journal of the Interdisciplinary Study of Monotheistic Religions* 5, č. 8, 26–36.
- Karmel, Solomon. 1995. „Ethnic Tension and the Struggle for Order: China’s Policies in Tibet.“ *Pacific Affairs* 68, č. 4. 485–508.
- Katsiaficas, George. 2013. *Asia’s Unknown Uprisings: People power in the Philippines, Burma, Tibet, China, Taiwan, Bangladesh, Nepal, Thailand, and Indonesia, 1947–2009*. Oakland: PM Press.
- Krejčí, Oskar. 2002. „Hroživé proroctví.“ In: *Střet civilizací? Dominance Západu, nebo dialog světových kultur*. Ed. Miloslav Kopecký. Praha: Evropský literární klub, 49–74.
- Liščák, Vladimír. 2008. *Dějiny Číny, Taiwanu a Tibetu v datech*. Praha: Libri.
- Manion, Melanie. 2004. *Corruption by Design: Building Clean Government in Mainland China and Hong Kong*. Cambridge: Harvard University press.
- Mendel, Miloš. 2002. „Střet civilizací ve světle vědeckého výzkumu.“ In: *Střet civilizací? Dominance Západu, nebo dialog světových kultur*. Ed. Miloslav Kopecký. Praha: Evropský literární klub, 19–48.
- Ridley, Nick. 2012. *Terrorist Financing: The Failure of Counter Measures*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
- Silong, Li. 2013. "The Practice of Buddhist Education in Modern China." *Chinese Studies in History* 46, č. 3, 59-78.
- Veselic, Maja. 2011. "Managing Religion in Contemporary China: the Case of Islam." *Rarprave in Gradivo Treaias & Documents* 65, 114-137
- Wolff, Diane. 2010. *Tibet Unconquered: The Epic Struggle for Independence*. New York: Palgrave MacMillan.

Wong, Yiu-chung. 2004. *One Country, Two Systems in Crisis: Hong kong's Transfromation since the Handover*. 1. vyd. Plymouth: Lexington Books.

Zhou, Jinghao. 2014. *Chinese vs. Western Perspectives: Understanding Contemporary China*. Plymouth: Lexington Books.